

# توشه مسلمان

جمع آوری و تحقیق:  
شیخ حسن بن سالم بریکی

مترجم:  
ابراهیم احراری خلف

عنوان کتاب:	توشه مسلمان
عنوان اصلی:	صحيح أذكار اليوم والليلة
نویسنده:	شیخ حسن بن سالم بریکی
مترجم:	ابراهیم احراری خلف
موضوع:	دعا، ذکر و مناجاتنامه
نوبت انتشار:	اول (دیجیتال)
تاریخ انتشار:	دی (جدی) ۱۳۹۴ شمسی، ربیع الأول ۱۴۳۷ هجری
منبع:	انتشارات شیخ الاسلام احمد جام



این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

[www.aqeedeh.com](http://www.aqeedeh.com)

[book@aqeedeh.com](mailto:book@aqeedeh.com)

ایمیل:

سایت‌های مجموعه موحدین

[www.aqeedeh.com](http://www.aqeedeh.com)

[www.mowahedin.com](http://www.mowahedin.com)

[www.islamtxt.com](http://www.islamtxt.com)

[www.videofarsi.com](http://www.videofarsi.com)

[www.shabnam.cc](http://www.shabnam.cc)

[www.zekr.tv](http://www.zekr.tv)

[www.sadaiislam.com](http://www.sadaiislam.com)

[www.mowahed.com](http://www.mowahed.com)



[contact@mowahedin.com](mailto:contact@mowahedin.com)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

## فهرست مطالب

- ۱۱..... ذکر و دعا
- ۱۵..... مقدمه
- ۱۷..... «آداب دعا»
- ۱۸..... «اوقاتی که در آن دعا استجابت می شود»
- ۱۹..... «فواید ذکر»
- ۲۰..... «اذکار صبح و شب»
- ۲۳..... «هنگام آماده شدن برای خواب»
- ۲۴..... «ذکر بیدار شدن در شب»
- «به هنگام جابجایی از پهلویی به پهلویی دیگر در شب» (هنگام  
شب) ۲۵.....
- ۲۵..... «هنگام دیدن خواب‌های صالحه و پریشان»

- ۲۶ ..... «هنگام بیدار شدن از خواب»
- ۲۷ ..... «هنگام ورود به مسجد»
- ۲۷ ..... «هنگام خارج شدن از مسجد»
- ۲۸ ..... «هنگام شنیدن اذان»
- ۲۸ ..... «بعد از اذان»
- ۲۹..... «بعد از وضو»
- ۲۹..... «دعای شروع نماز»
- ۳۱..... «دعای هنگام رکوع»
- ۳۲ ..... «هنگام بلند شدن از رکوع»
- ۳۳ ..... «دعای هنگام سجده»
- ۳۳ ..... «دعای سجده تلاوت قرآن»
- ۳۴ ..... «دعای بین دو سجده نماز»
- ۳۴ ..... «دعا بین تشهد آخر و سلام انتهایی نماز»
- ۳۵ ..... «ذکرها و دعاهای بعد از نماز»
- ۳۷..... «بعد از نماز صبح دو ذکر زیر نیز خوانده شود»
- ۳۷..... «بعد از نماز مغرب نیز این ذکر خوانده شود»
- ۳۷ ..... «دعای نماز استخاره»

- ۳۸..... «دعای قنوت»
- ۳۹ ..... «دعای نماز جنازه برای میّت»
- ۴۰..... «دعای استسقا در طلب باران»
- ۴۱..... «دعای قبل از خوردن غذا»
- ۴۱..... «دعای هنگام نوشیدن شیر»
- ۴۱..... «دعای بعد از خوردن غذا»
- ۴۲..... «دعای مهمان برای میزبان»
- ۴۲..... «دعای روزه‌دار برای کسی که به او افطار می‌دهد»
- ۴۳ ..... «هنگام پوشیدن لباس»
- ۴۳ ..... «هنگام بیرون آوردن لباس»
- ۴۳ ..... «هنگام پوشیدن لباس جدید»
- «دعای هنگامی که انسان لباس جدیدی را بر تن برادرش (برادر  
ایمان) می‌بیند»..... ۴۴.....
- ۴۴..... «دعای هنگام داخل شدن به منزل»
- ۴۴..... «دعای هنگام خارج شدن از منزل»
- ۴۵..... «دعای هنگام داخل شدن به مستراح»
- ۴۵..... «دعای هنگام خارج شدن از مستراح»

- «دعای هنگام مسافرت رفتن»..... ۴۵
- «دعای مقیم برای مسافر» ..... ۴۶
- «دعای مسافر برای مقیم» ..... ۴۶
- «دعای هنگامی که در محلی اقامت می‌گزینید»..... ۴۷
- «دعای سوار شدن بر وسیله نقلیه» ..... ۴۷
- «دعای داخل شدن به بازار»..... ۴۷
- «ذکر کفارهٔ مجلس بعد از بلند شدن از آن»..... ۴۸
- «هرگاه شخصی برادرش را بخاطر الله دوست بدارد باید به او بگوید» ..... ۴۸
- «برادرش با این گفته باید به او جواب دهد»..... ۴۸
- «هرگاه مسلمانی برادرش را در حال خنده دید بگوید!» ..... ۴۹
- «هر گاه مسمانی بخواهد از دوستش تعریف و تمجید کند بگوید»..... ۴۹
- «دعا در حق کسی که برای تو کار خیر انجام می‌دهد»..... ۴۹
- «هرگاه مسلمانی عطسه زد بگوید:»..... ۴۹
- «و هر کسی که این دعا را بشنود (در جواب عطسه کننده) بگوید:»
- ۵۰.....

- «و عطسه کننده در جواب کسی که این دعا را در حق او بکند بگوید:» ..... ۵۰
- «هرگاه کافری عطسه کند و حمد خدا را بگوید (سنت است) به او گفته شود» ..... ۵۰
- «به کسی که در مسجد معامله می‌کند (چیزی می‌فروشد یا می‌خرد) گفته شود» ..... ۵۱
- «به کسی که دنبال گم شده‌اش در مسجد می‌گردد گفته شود» ..... ۵۱
- «دعای هنگام دیدن اولین محصول (اول ثمر)» ..... ۵۱
- «دعای هنگام دیدن هلال ماه (ماه شب اول)» ..... ۵۱
- «دعای هنگام نگاه کردن به آسمان» ..... ۵۱
- «هرگاه مسلمانی سخنی ناشایست و حرام را بر زبان آورد باید بگوید:» ..... ۵۲
- «هنگام اجازه گرفتن (داخل شدن به مکانی) بگوید:» ..... ۵۳
- «دعای وارد شدن به سرزمین (شهر یا کشوری)» ..... ۵۳
- «دعا برای کسی که امید دارد توسط آن قرض‌هایش پرداخت شود» ..... ۵۳
- «دعای هنگامیکه قرض و بدهی برگردانده شده و پرداخت می‌شود» ..... ۵۴

- «دعاء و ذکر هنگام مصیبت زیان دیدن» ..... ۵۴
- «دعای هنگام مشکلات و سختی‌ها و ناراحتی‌ها و ناملایمتی‌ها و اندوه‌ها» ..... ۵۴
- «دعای هنگام ترس و اضطراب» ..... ۵۵
- «هرگاه مسلمانی از دشمن یا حاکمی و یا حکومتی ترسید، بگوید:» ..... ۵۵
- «هرگاه مسلمانی دچار وسوسه شده» ..... ۵۶
- «هرگاه مسلمانی عصبانی و خشمگین شود بگوید:» ..... ۵۷
- «دعای طرد کردن و دور کردن شیطان» ..... ۵۷
- «هرگاه انجام کاری بر مسلمانی دشوار و سخت شد بگوید:» ... ۵۸
- «هرگاه بر مسلمانی کاری پیش آید که سبب شادمانی‌اش شد بگوید:» ..... ۵۸
- «هرگاه مسلمانی با عملی یا حالتی مواجه شد که نسبت به آن اکراه داشت بگوید:» ..... ۵۸
- «هنگام شنیدن صدای خروس بگوید» ..... ۵۹
- «هنگام شنیدن صدای عَرَعَر الاغ بگوید» ..... ۵۹
- «هنگام شنیدن صدای پارس سگ» ..... ۵۹



- «به کسی که ازدواج می‌کند گفته می‌شود» ..... ۵۹
- «مرد هرگاه خواست که در شب ازدواج (زفاف) بر همسرش وارد شود پیشانی او را گرفته (دست روی پیشانی‌اش قرار داده) و بگوید:» ..... ۶۰
- «دعای هنگام جماع و همبستر شدن با همسر» ..... ۶۰
- «(رقی) دم‌زدن در برابر شیطان و چشم‌شور (بد)» ..... ۶۱
- «هرگاه طوفانی برپا شود گفته شود» ..... ۶۱
- «دعای هنگام شنیدن غزش رعد» ..... ۶۱
- «دعای هنگام بارش باران» ..... ۶۱
- «دعای هنگام بارش زیاد باران بگونه‌ای که بیم خطر زیاد می‌رود» ..... ۶۲
- «دعای هنگام مشاهده اهل بلا و مصیبت (مشاهده آثار عذاب الهی بر آنان)» ..... ۶۲
- «آنچه که بر بیمار دم زده می‌شود» ..... ۶۲
- «دعای هنگام چشم برهم نهادن میّت» ..... ۶۳
- «دعای هنگام قرار دادن میت در گور (قبر)» ..... ۶۴
- «دعای که به هنگام رفتن به تعزیه به صاحب عزا گفته می‌شود» ..... ۶۴

«دعای هنگام به گورستان رفتن به (زیارت قبور)» ..... ۶۴

«دعاهای ثابت شده و مأثور از پیامبر اکرم ﷺ در حالات مختلف» ..... ۶۵

در وادی ناتوانی ..... ۷۲

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

«أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ: ﴿يَأْتِيهَا الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾﴾ [المؤمنون: ٥١]. وَقَالَ: ﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾﴾ [البقرة: ١٧٢]. ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ يَا رَبَّ! يَا رَبَّ! وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وَعُدْيَتُهُ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابَ لَهُ؟!».

«صحیح مسلم».

پیامبر اکرم فرمودند: «ای مردم براستی که خداوند پاک است و جز پاک را نمی‌پذیرد، همانا پروردگار، مؤمنان را به آنچه که فرستادگانش را فرمان داده، فرمان می‌دهد، خداوند متعال می‌فرماید: «ای پیامبران، از غذاهای پاکیزه و حلال بخورید و عمل صالح انجام دهید، همانا به آنچه که انجام می‌دهید آگاهی کامل دارم». همچنین می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید از طعام‌های پاک‌ی که روزی‌تان کرده‌ایم بخورید. و اگر تنها خداوند را عبادت می‌کند، پس شکر و سپاسش را به‌جا آورید». سپس مردی را که سفرش به درازا کشیده شده درحالیکه موهایش ژولیده و پریشان و خاک آلوده می‌باشد نام برد که دو دستش را به‌سوی آسمان بلند می‌کند می‌گوید: ای پروردگار من! ای پروردگار من! در صورتیکه غذا و نشویدنی‌اش حرام بوده! و تعدیه‌اش از حرام است! پس چگونه امکان دارد که دعایش استجابت شود؟!».



## ذکر و دعا

الْحَمْدُ لِلَّهِ كَفَى وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى؛

اما بعد:

ذکر هر آنچه از تسبیح، تنزیه، حمد، ثنا، ستایش و توصیف از صفات کمالیه و جلال و جمال و عظمت الهی است که بر زبان و قلب جریان می‌یابد<sup>(۱)</sup>، و بر همین اساس است که بندگان امر به ذکر فروان شده‌اند:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

﴿٢﴾﴾ [الأحزاب: ۴۱-۴۲]. و آیا مقامی والاتر و زیباتر و ارجمندتر از این برای

ذاکران یافت خواهد شد؟! آن هم در بارگاه آن ذات بی‌نیاز بی‌همتا و...

﴿فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ﴾ [البقرة: ۱۵۲]. به راستی که این سبقت جویندگان

زندگاند و غافلان در کالبدهای بی‌روحشان مردگانند<sup>(۲)</sup>، هرچند انسان

جاهلی از درک آن ناتوان و... باشد. در سخنی کوتاه‌تر می‌توان سخن عارف و

تابعی بزرگ سعید بن جبیر رضی الله عنه را نقل کرد؛ «هر آن عملی که در راه اطاعت

---

۱ - فقه السنة ج ۲ ص ۶۹ تألیف: سید سابق.

۲ - اشاره به حدیث «سَبَّ الْمَفْرُودِ» رواه مسلم و حدیث: «مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي

لَا يَذْكُرُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ» رواه البخاری می‌باشد.

الله صورت می‌گیرد. ذکر الله است»<sup>(۱)</sup>. و بیانی دقیق‌تر را در کلام مفسر کبیر قرطبی می‌نامیم «مجلس ذکر مجلس علم و یادآوری است و همان مجالسی است که در آن از کلام خداوند رحمان و سنت راستین رسولش ﷺ و اخبار سلف صالح و بیانات پیشوایان وارسته و زاهد اولیه، بدور از هرگونه تکلف و ظاهرپردازی و بدعت و پرهیز از انواع اهداف پلید و سودجویانه و طمّاعانه یاد شود»<sup>(۲)</sup>.

و هدف از ذکر، تزکیه جان‌ها و تطهیر قلب‌ها و بیداری وجدان‌ها بشری می‌باشد، تا شاید جان‌های خسته و افسرده و ناامید روح تازه یافته و در مسیر سعادت خود و هموعان‌شان در پیکار با برنامه‌های ابلیس سربلند و پیروز گردند.

و در فضیلت ذکر و دعا چنین آمده است: «که بعد از تلاوت قرآن هیچ عبادتی که بتوان آن را با زبان ادا کرد، با فضیلت‌تر و برتر از ذکر الله سبحان و برآوردن نیازها با دعاهای خالصانه به نزد او ﷻ نیست»<sup>(۳)</sup>. اما این خود، ادبی ویژه و خاص دارد! چنانچه که پروردگار حکیم می‌فرماید:

﴿وَأَذْكُر رَبِّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ ﴿۲۰۵﴾﴾ [الأعراف: ۲۰۵]. این آیه شریفه اشاره به این دارد که صحیح آن است که ذکر و دعا، سِرّی و خفی و با زاری و ناله و بدون هرگونه صدا بلندی و آواز جهری باشد! این روش صحیح در سنت چنین نقل شده است، که: رسول خدا ﷺ در سفری گروهی از مردم را دید که در هنگام دعا صدای‌شان را بلند می‌کردند، فرمود: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا

۱- فقه السنة: ج ۲، ص ۷۰.

۲- فقه السنة: ج ۲، ص ۷۰.

۳- مختصر منهاج القاصدين، ابن قدامة ۲ ۵۸.

عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُم لَا تَدْعُونَ أَصَمًّا وَلَا غَائِبًا، إِنَّ الَّذِي تَدْعُونَهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ أَقْرَبُ إِلَىٰ أَحَدِكُمْ مِنْ عُنُقِ رَاحِلَتِهِ»<sup>(۱)</sup>. یعنی «ای مردم! آرام بگیرید، زیرا شما شخص کر (ناشنوا) یا غایبی را که نمی‌خوانید!؛ براستی کسی را که می‌خوانید بسیار شنوا و نزدیک است، تا آنجا که به هر کدام از شما، از گردن شترش نزدیک‌تر می‌باشد».

بنابراین دعا نیز عبادت است بلکه مغز و ثمره عبادت را دعا تشکیل می‌دهد، تا آنجا که بندگان امر بدان شده‌اند: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ [غافر: ۶۰]. «پروردگارتان می‌گوید: مرا به کمک بطلبید - و به فریاد و دعا بخوانید، و رفع نیازمندی‌ها و حل مشکلات خود را از من بخواهید تا استجاب کرده و بپذیرم و کسانی که خود را بزرگ‌تر از آن می‌دانند که مرا به فریاد بخوانند - از عبادت من سربیزی کرده و استکبار می‌ورزند - درحالی‌که که خوار و پست و زبون و ذلیل می‌شوند وارد دوزخ - جهنم - خواهند شد»<sup>(۲)</sup>.

در اینجا - آیه - «عبادت» بمعنای «دعا» آمده است و از جانب دیگر رسول خدا ﷺ می‌فرماید: «الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ». یعنی: «دعا، مغز و عصاره و سرچشمه و فرماندهی مرکز عبادت است». و در روایتی دیگر آمده است «الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ». یعنی: «دعا قطعاً عبادت می‌باشد».

۱- و امام نووی در ریاض الصالحین در باب تکبیر مسافر، حدیث ۹۸۶ در حدیثی متفق علیه چنین نقل کرده است: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، ارْبَعُوا عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ، فَإِنَّكُم لَا تَدْعُونَ أَصَمًّا وَلَا غَائِبًا، إِنَّهُ مَعَكُمْ، إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ». به تحقیق شیخ البانی ص ۳۸۱، فقه السنة ج ۲ ص ۷۱.

۲- برگرفته شده از تفسیر نور - دکر خرم دل.

مجموعاً دعا برنامه حرکت و اتصال مخلوق با خالق و یا ریسمان مستحکم و ناگسستنی است که در هر زمان بشریت صلاحیت آن را پیدا کند، خود را بدان وسیله از عذاب و رنج و... خواهد رهانید. در هر صورت این کتابچه، گنجایش فضایل، مفاهیم، نکات، آداب، فلسفه و... ذکر و دعا را نداشته، لذا بر راغبان و جویندگان است که در کتب فراوان و معتبر غوطه‌ور شده تا بتوانند، مرواریدهای گرانبها و نایاب را استخراج نمایند.

وآخر دَعْوَانَا اِنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ابوعمر ابراهیم احراری خلف، زاهدان

دوازده رمضان المبارک، ۱۴۱۸ هـ ق



## مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحُدَّةُ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ...

اما بعد، در تهیه و تنظیم این رساله کوچک در مورد اذکار با عظمت و مبارک پیامبر ﷺ از پروردگار جهانیان استعانت و کمک گرفته‌ام. دعاهایی که هر مسلمان در زندگی روزمره‌اش بدان محتاج و نیازمند می‌باشد. تلاشم بر این بود که این کتاب کوچک در این حجم کم، چنان باشد تا هر مسلمان بتواند آن را در جیب لباس یا کیف پولش نگهداری نموده و در اوقات فراغت از آن بهره‌مند گردد.

بنابراین بر خود واجب دانستم تا با استعانت از پروردگار حکیم تمامی اذکار و دعاهای این کتاب بر اساس احادیث صحیح و ثابت شده از رسول خدا ﷺ باشد، و تا زمانی که می‌توان احتیاجات و نیازهای دینی و دنیوی را براساس احادیث صحیح و ثابت شده حضرت رسول ﷺ برطرف نمائیم دیگر چه نیازی است که به آثار و توشه‌های دیگر یا احادیث ضعیف رجوع کرد<sup>(۱)</sup>.

---

۱- جای بسی شگفتی و تأسف است که گاهی شاهد ترویج آثاری موضوع و ضعیف از جانب گروهی از مدافعین قرآن و سنت تحت عنوان سنت صحیح یا قول بزرگان می‌باشیم! برآستی که نوآوری در دین خطری بس عظیم است! آیا اینان روشی بهتر از آنچه که رسول خدا ﷺ بیان فرموده‌اند ارایه می‌دهند! معاذ الله! این گروه در روش

خداوند متعال تنها کسی است که توانایی داشته تا معلم را صالح گردانید و مخصوص و خالص فقط برای ذات احدیتش قرار دهد و به مؤلف آن و خواننده آن فایده و بهره برساند. إِنَّهُ خَيْرُ الْمَسْئُولِ.

«حسن بن سالم بریکی»

---

عبادات و فهم آن، به تجربیاتی مجرب دست یافته‌اند که رسول اکرم ﷺ و اصحابش و تابعینش از آن محروم مانده‌اند!!! (م).

## «آداب دعا»

- ۱- اجتناب از خوردنی، نوشیدنی و پوشاک حرام.
- ۲- اخلاص برای خداوند متعال. (خالص ساختن نیت و عمل).
- ۳- توسل جستن به خداوند توسط اعمال صالح. (نه با واسطه قرار دادن دیگران یا خداوند را به حق بندگانش سوگند دادن و...).
- ۴- داشتن وضو.
- ۵- روی به جهت قبله آوردن.
- ۶- خداوند را با اسماء حسنی اش طلب کردن.
- ۷- برگزیدن دعای مأثور و صحیح از پیامبر ﷺ در دعا.
- ۸- با اراده و جدّیت و شوق و رغبت پروردگار را خواندن.
- ۹- هنگام دعا حضور قلبی داشتن.
- ۱۰- در دعا اصرار ورزیدن و آن را تکرار کردن.
- ۱۱- در استجابت دعا شتاب و عجله نکردن.
- ۱۲- امید نیک و پسندیده از خداوند متعال داشتن.

## «اوقاتی که در آن دعا استجابت می‌شود»

- ۱- شب قدر.
- ۲- روز عرفه در ایام حج.
- ۳- نیمه‌های شب.
- ۴- ماه رمضان.
- ۵- بین اذان و اقامه نماز.
- ۶- هنگام سجده.
- ۷- هنگام تلاوت قرآن.
- ۸- متصلاً بعد از نمازهای فرض.
- ۹- هنگام نوشیدن آب زمزم.
- ۱۰- هنگام بارش باران.
- ۱۱- هنگام وقوف در صفا و مروه در حج.
- ۱۲- هنگام رمی جمرات در حج.
- ۱۳- در معشر الحرام (ایام حج).
- ۱۴- در بیت الحرام.

## «فوائد ذکر»

- ۱- شیطان را رانده و ضعیف می گرداند.
- ۲- سبب خشنودی و رضای خداوند بخشنده می گردد.
- ۳- اندوه و غم را از قلب می راند.
- ۴- شادمانی و سرور قلبی را به ارمغان می آورد.
- ۵- چهره و قلب را نورانی می سازد.
- ۶- مراقبت الهی را نصیب انسان می کند.
- ۷- اثابت و توجه به سوی خداوند را شامل حال انسان می گرداند.
- ۸- سبب قرب الهی می گردد.
- ۹- قلب را زنده می گرداند.
- ۱۰- سبب ورود انسان به بهشت می شود.
- ۱۱- سبب بخشش گناهان می شود.
- ۱۲- سبب علو درجات و مقام می باشد.
- ۱۳- سبب بخشش اعمال بد و ناشایست انسان می گردد.

## «اذکار صبح و شب»

۱- ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ...﴾ ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ...﴾ ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ...﴾

«هر سوره سه بار خوانده شود».

«صحیح الترمذی»

۲- تلاوت آیه الکرسی:

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ...﴾ [البقرة: ۲۵۵-۲۵۷].

«صحیح الترغیب»

۳- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

(۱۰۰ مرات)

ترجمه: «هیچ معبودی<sup>(۱)</sup> (و حاکمی، فریادرسی، قانونگذاری، روزی دهنده‌ای، حمایت‌کننده‌ای و...<sup>(۱)</sup>) بجز الله نیست، درحالیکه او در این صفات

---

۱- گروهی از علما «لا اله» را بدینگونه که هیچ معبود بر حق نیست تفسیر می‌نمایند، با این استدلال که معبودان باطلی همیشه وجود داشته و وجود هم خواهند داشت. اما شاید بتوان به سبب حذف صف برای «اله» و حذف «خبر لا» مطلب را تعمیم داده و با نفی مطلق هرگونه «اله» و نوع موجودیت آن با قاطعت و تحکم و تمسخر و مبارزه طلبی و عزت و برحق بودن، پیروان آنان و معبودانشان را نه تنها به رسمیت نشناخت بلکه نشان داد که آنان از نظر دین هرگز دارای موجودیت نمی‌باشند. (م)

تنها و بی شریک می‌باشد. و پادشاهی و مالکیت خاص اوست و تمامی سپاس‌ها و ستایش‌ها نیز ویژه اوست. و او بر همه چیزی توانا و قادر می‌باشد». (۱۰۰ مرتبه خوانده شود) «صحیح مسلم»

۴- «بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ». (۳ مرات)

ترجمه: «به نام الله، کسی که به همراه اسم او هیچ چیز در زمین و آسمان زیان و ضرر نمی‌تواند برساند و تنها او بسیار شنوا و آگاه و دانا می‌باشد (تنها اوست که دعاها و نیازها را می‌داند و استجابت می‌کند)». (۳ بار خوانده شود).

۵- «اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ [وَإِذَا أَمْسَى فَلْيَقُلْ] اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ». ترجمه: «بار خدایا با قدرت تو صبح می‌کنیم و وارد شب می‌گردیم و به نیروی تو زنده می‌شویم و می‌میریم و بازگشت و مرجع همه به سوی توست [و هرگاه شخص به شامگاهان وارد گردد باید این دعا را بدین صورت بخواند] بار خدایا با قدرت تو شب می‌کنیم و وارد صبح می‌گردیم و به نیروی تو زنده می‌شویم و می‌میریم و سرانجام همه به سوی توست». (۱۰۰ مرات) «صحیح الکلم الطیب»

۶- «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ». ترجمه: «خداوند را بسیار زیاد پاک دانسته و به همراه سپاس و ستایش و حمدی که شایسته اوست و از هر عیبی منزله‌اش می‌دانم». (۱۰۰ مرتبه تکرار شود)

۱- برای شناخت بیشتر معانی «اله» می‌توانید به کتب لغت مراجعه نمایید. بویژه در کتاب «المصطلحات الاربعة في القرآن» تألیف ابوالاعلی مودودی رحمته به معانی ژرف و دقیق اصطلاحات «اله» رب، عبارت و دین» که در طی اعصار غبار گرفته و در معانی مختصری محدود شده‌اند به نکات مهمی دست خواهید یافت. (م)

۷- «أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ وَعَلَى دِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى مِلَّةِ آبَائِنَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ [وَإِذَا أَمْسَى فَلْيَقُلْ] أَمْسَيْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ وَ...». ترجمه: «بر فطرت و سرشت و طبیعت اسلام و کلمه اخلاص و دین پیامبرمان حضرت محمد ﷺ و آئین پدرمان ابراهیم عليه السلام در حالیکه حنیف و حق‌گرا و مسلمان بوده و از مشرکین نبود و صبح کردیم [و هنگامی که شخص به شامگاهان وارد گردد باید دعا را بدین صورت بخواند] بر فطرت اسلام شب کردیم و...». «صحیح الجامع»

۸- «يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، وَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ». ترجمه: «ای همیشه زنده و پایدار که همه چیز به تو استوار است. رحمتت را به استغاثه و فریاد و کمک می‌طلبم، تمامی کارها و امورم را اصلاح بفرما و مرا به حال خودم برای یک چشم بر هم زدن هم وامگذار.» «صحیح الترغیب»

۹- «اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ، مَلَائِكَه، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي، وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ، وَشَرِّ كَيْهِ». ترجمه: «بار خدایا، ای دانا و آگاه به امور غیبی و شهودی، ای خالق آسمان‌ها و زمین، ای پروردگار همه چیز و ای صاحب اختیار و پادشاه، هستی، شهادت می‌دهم که هیچ معبودی (و حاکمی و شاعری و اجابت کننده‌ای و روزی دهنده‌ای و حمایت کننده‌ای و فریادرسی و...) جز تو نیست، و از شر نفسم و از شر شیطان و دام و طعمه‌هایش به تو پناه می‌برم.» «صحیح ترمذی»



## «هنگام آماده شدن برای خواب»

۱۰- «بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا» ترجمه: «بار خدایا، با نام تو می میرم و زنده می شوم».

«صحیح البخاری»

۱۱- «اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ» ترجمه: «بار خدایا، مرا از عذاب خودت در آن روزی که بندگانت را بر می انگیزی حفظ و نگهداری بفرما. (روزی که بندگان برای محاسبه بر انگيخته می شوند».

۱۲- «يَجْمَعُ كَفِّهِ ثُمَّ يَنْفُثُ فِيهِمَا وَيَقْرَأُ فِيهِمَا: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝﴾، قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝»، ثُمَّ يَمَسُّحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ، يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ». (۳ مرات)

ترجمه: «پیامبر اکرم ﷺ هر شب کف هردو دستش را جمع کرده و به هم متصل می نمود و در آنها می دمید و سوره های «اخلاص، فلق و ناس را می خواند سپس با کف دستهایش تا آنجا که می توانست از بدنش را مسح می کرد و اینکار را ابتدا از سر و صورت و قسمت جلویی بدنش آغاز می کرد. (این عمل را هر شب سه بار تکرار می کردند)».

«صحیح الکلم الطیب»

۱۳- خواندن آیه الکرسی ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾... تا آخر آن

«صحیح البخاری»

۱۴- «سُبْحَانَ اللَّهِ» (۳۳ بار)، «وَالْحَمْدُ لِلَّهِ» (۳۳ بار)، «اللَّهُ أَكْبَرُ» (۳۴ بار) گفته شود.

«صحیح البخاری»

۱۵- «الْحَمْدُ لِلَّهِ، أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَكَفَانَا وَأَوَانَا، فَكَمْ مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤَوِّيَ». ترجمه: «تمامی حمدها و سپاس‌ها و ستایش‌ها خاص خداوندی است که غذای مان داد و سیر آب‌مان کرد و کفایت و حمایت مان کرد و پناه‌مان داد. بنابر این چه بسیارند کسانی که نه حمایت کننده‌ای دارند و نه پناه دهنده‌ای!!!».

«صحیح مسلم»

### «ذکر بیدار شدن در شب»

۱۶- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، رَبِّ اغْفِرْ لِي». ترجمه: «هیچ معبودی (حاکمی و شارعی و اجابت کننده‌ای و حمایت کننده‌ای و فریادرسی و روزی دهنده و ...) بجز اله نیست در حالیکه تک و تنها و بی‌همتا می‌باشد و هیچ شریکی نداشته و پادشاهی و حاکمیت تنها از آن اوست. و تمامی ستایش‌ها و سپاس‌ها خاص و ویژه اوست که بر هر چیز و هر کاری توانا می‌باشد و خداوند بسیار پاک و منزّه از هر عیب است. و ستایش و سپاس ویژه اوست و هیچ معبودی و ... بجز اله نیست و خداوند متعال از هر چیز بزرگ‌تر و بلند مرتبه‌تر و قدرتمندتر است و هیچ قدرت و نیرویی بجز با کمک و اذن الله نیست. پس ای پروردگار و پرورش دهنده و مربی و حمایت کننده و حاکم من، مرا بیامرز و از گناهانم در گذر و آنها را بپوشان».

«صحیح البخاری»

## «به هنگام جابجایی از پهلویی به پهلویی دیگر در شب» (هنگام شب)

۱۷- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ». ترجمه: «هیچ معبودی (حاکمی و شارعی و حمایت کننده‌ای و فریادرسی و اجابت کننده‌ای و...) بجز الله نیست. آن کسی که تک و بی‌همتا و بسیار نیرومند و غلبه کننده است. و پروردگار و صاحب آسمان‌ها و زمین و آنچه که بین آن‌هاست می‌باشد، و بسیار غالب و عزیز و بخشنده و آمرزنده می‌باشد.» «صحیح الجامع»

۱۸- «أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ، وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونَ». ترجمه: «از خشم خدا و عقاب و عذابش و شر بندگانش و وسوسه‌ها و نفخه‌های شیطان‌ها و اینکه بر من حضور یابند به کلمات خداوند (کلمات کامل و قاطع و جامع و شامل و بی‌نقص خداوند) پناه می‌برم.» «صحیح الترمذی»

## «هنگام دیدن خواب‌های صالحه و پریشان»

۱۹- هرگاه کسی خوابی را دید که بنظرش ناپسند و ناراحت کننده آمد باید امور زیر را انجام دهد.

الف. سه بار به سمت چپش بدمد.

ب. سه بار به خداوند از شر شیطان و آنچه که خواب دیده پناه برد.

ج. با هیچ کس درباره آن خواب سخن نگوید.

د. از آن حالتی که بوده به پهلوی دیگر بغلطلد.

«اما هرگاه خواب خوشایند و خوبی دید به غیر از آن کسی که می‌داند از شنیدنش خوشحال می‌شود سخن نگوید».

«صحیح مسلم»

### «هنگام بیدار شدن از خواب»

۲۰- «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ». ترجمه: «حمد و ثنا و ستایش خاص و ویژه خداوندی است که بعد از آنکه ما را می‌راند دوباره زنده گردانید و زنده شدن و بازگشت همه به سوی اوست».

«صحیح البخاری»

۲۱- «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَا نَفْسِي بَعْدَ مَا أَمَاتَهَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ». ترجمه: «حمد و ثنا و ستایش خاص و ویژه خداوندی است که مرا بعد از آنکه می‌راند زنده گردانید و زنده شدن و بازگشت همه به سوی اوست».

(جان و روانم را)

«صحیح الترمذی»

۲۲- «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي فِي جَسَدِي وَرَدَّ عَلَيَّ رُوحِي وَأَذِنَ لِي بِذِكْرِهِ». ترجمه: «حمد و ثنا و ستایش خاص و ویژه خداوندی است که جسمم را سالم و بی‌عیب گرداند و روحم را به جسمم باز گرداند و این توفیق و اجازه را به من داد تا ذکرش را کرده و به یاد او باشم».

«صحیح الترمذی»

۲۳- «اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي لِسَانِي نُورًا وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُورًا وَاجْعَلْ فِي بَصَرِي نُورًا وَاجْعَلْ مِنْ خَلْفِي نُورًا وَمِنْ أَمَامِي نُورًا وَاجْعَلْ مِنْ قَوْفِي نُورًا وَمِنْ تَحْتِي نُورًا. اللَّهُمَّ اعْطِنِي نُورًا». ترجمه: «خداوندا! در قلب و زبانم نور قرار بده، در قوه شنوایی و بینای‌ام نور قرار بده، در پشت سر، جلو، بالا و پایینم نور قرار بده خداوندا! (به طور کلی در تمام وجودم) نور قرار بده. (آن نوری که بدان بتوان زندگی با سعادت در سایه هدایت و رهنمود شما نصیب ما بشود».

(م)

«صحیح مسلم»

### «هنگام ورود به مسجد»

۲۴- «بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي». ترجمه: «با نام و یاد خداوند یکتا و سلام بر رسول خدا، خدایا گناهان مرا ببخشای».

«صحیح ابن ماجه»

۲۵- «اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ» ترجمه: «خداوندا، درهای رحمت را بر من بگشای».

۲۶- «أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». ترجمه: «از شر شیطان رانده شده به خداوند بسیار بزرگ و با عظمت و بلند مرتبه و به چهره بسیار کریم و بخشنده‌اش (که منبع سرشار بخشش و رحمت است) و به قدرت قدیمی و پر توانش (در حالیکه از هر قدرتی، پر توان تر و نیرومندتر است) پناه می‌برم».

«صحیح ابی داود»

### «هنگام خارج شدن از مسجد»

۲۷- «بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي». ترجمه: «با نام و یاری خدا و سلام بر رسول خدا، گناهانم را ببخشای».

«صحیح ابن ماجه»

۲۸- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ» ترجمه: «خداوندا من (با تمام وجود و تأکید) از شما، فضل و رحمت‌ها و عنایت‌های بی‌کرانتان را می‌طلبم».

«صحیح مسلم»

۲۹- «اللَّهُمَّ اغْصِنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». ترجمه: «خداوندا، مرا (از شر حيله‌ها و وسوسه‌ها و دام‌های) شیطان رانده شده در امان نگاه‌دار».

«صحيح ابن ماجه»

### «هنگام شنیدن اذان»

۳۰- هرگاه ندای (مؤذن) را شنیدی، همانا کلماتی را که مؤذن می‌گوید بگو (تکرار کن).

۳۱- و هنگام که مؤذن «حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ» و «حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ» را سر داد بگو: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». «صحيح النسائي»  
ترجمه: «هیچ قدرت و نیرو و توانی بجز به اراده و قدرت خداوند نیست».

### «بعد از اذان»

۳۲- بعد از شنیدن اذان گفته شود: «اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّائِمَةُ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ». ترجمه: «خداوندا، ای پروردگار و صاحب این دعوت تمام شده و کامل و عمومی (جهانی) و این نماز بر پای داشته شده به حضرت محمد ﷺ (فرستاده خود) و وسیله<sup>(۱)</sup> (آنچه سبب تقرب بیشتر او به تو می‌شود مانند اعمال صالحه و ... و فضیلت و بزرگواری عطا فرما، و او را به آن مقام پسندیده‌ای (شفاعت امت

---

۱- وسیله یعنی رسیدن به چیزی با میل و رغبت که از وصل شدن خاص‌تر می‌باشد به سبب در برداشتن معنای رغبت. و حقیقتِ وسیله به‌سوی خداوند متعال عبارت است از رعایت کردن راه خدا با علم و عبادت و تلاش برای رسیدن به کمال شریعت و مکارم آن و مانند قربت و نزدیکی می‌باشد و «واسل» به معنای کسی که است نسبت به خداوند متعال دارای رغبت و میل می‌باشد. «مفردات قرآنِ راغب اصفهانی».

اسلامی بدانگونه که رضایت ایشان جلب می‌شود) که وعده‌اش داده‌ای، برسان». «صحیح البخاری»

۳۳- قبل از وضو گفته شود «بِسْمِ اللَّهِ» «صحیح الترمذی»

### «بعد از وضو»

۳۴- «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ» ترجمه: «شهادت می‌دهم به اینکه هیچ معبودی (و حاکمی و شارعی و ... بجز الله وجود ندارد در حالیکه او تک و تنها بوده و هیچ شریکی ندارد و شهادت می‌دهم به اینکه محمد بنده و فرستاده اوست». «صحیح مسلم»

۳۵- «اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ» ترجمه: «خداوندا، مرا از توبه‌کنندگان قرار بده (آنان که به‌طور کمال و تمام به شما روی می‌آورند) و مرا از پاکان و پاکخواهان قرار ده». «صحیح الترمذی»

### «دعای شروع نماز»

۳۶- «اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ تَقْنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُتَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِلِلْتَّلُجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرْدِ» ترجمه: «خداوندا، بین من و اشتباهات و گناهانم چنان فاصله بیاورد که بین شرق و غرب فاصله انداخته‌ای! خداوندا، مرا چنان پاک گردان که لباس سفید از آلودگی پاک می‌گردد. خداوندا مرا از اشتباهات و گناهانم بوسیله برف و باران و آب و تگرگ غسل بده و پاک گردان! (ذره‌ای از گناهان و اشتباهاتم را باقی نگذار)».

۳۷- «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ تَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ»

ترجمه: «خداوندا، تو از هر عیب و نقصی پاک و منزهی (و من غرق در معرفت تو هستم و در دریای شناخت شنا می‌کنم) به همراه حمد و ثنا و ستایش شما، نام شما بسیار با برکت و بلند است. مقام و منزلت شما بسیار بزرگ و متعالی است و هیچ معبود حاکم و قانونگذار و اجابت کننده و حمایت کننده و فریادرس و روزی دهنده بجز شما نیست.»

۳۸- «وَجْهَتْ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا مُسْلِمًا، وَمَا أَنَا

مِنَ الْمُشْرِكِينَ، إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي، وَمَحْيَايَ، وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ، وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ» ترجمه: «روی آوردم به سوی آنکه آسمان‌ها و زمین را آفرید در حالیکه طالب حق بوده و از باطل روی گردان می‌باشم و من هرگز از مشرکین نیستم، همانا نماز و عبادات و رفتار و زندگی و مرگ من، همه بدست الله و برای اوست، آن کسی که پروردگار و صاحب اختیار جهان‌یان است در حالیکه، شریکی نداشته و نخواهد داشت و به این دستور توحید فرمان داده شده‌ام و من اولین مسلمانان می‌باشم. (در اسلام و پذیرفتن آن اولین کسی خواهم بود که به آن گردن می‌نهم)»

۳۹- «اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ، فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ،

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا يَخْتَلِفُونَ أهدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ، إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ».

«صحیح مسلم»

ترجمه: «خداوندا! ای پروردگار و صاحب جبرئیل و میکائیل و اسرافیل! ای خالق و پدید آورنده آسمان‌ها و زمین. ای آگاه و عالم بر آنچه پنهان است (عالم غیب) و آنچه که قابل رویت است (عالم شهادت)، تو تنها کسی هستی که بین بندگان در آنچه اختلاف دارند حکم می‌کنی، مرا به اذن و لطف خودت به آنچه



در مورد حق اختلاف است هدایت فرما. همانا فقط تنها تو هستی که هر کسی را بخواهی به راه مستقیم (نزدیک‌ترین راه به حق) هدایت می‌کنی».

### «دعای هنگام رکوع»

۴۰- «سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّيَ الْعَظِيمِ». (حد اقل سه بار خوانده شود) «پروردگار بزرگ و بلند مرتبه‌ام را از هر نوع عیب و نقص مبرا و منزه دانسته و بسیار پاک و آراسته‌اش می‌دانم».

۴۱- «سُبُوْحُ قُدُوْسٍ رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوْحِ». ترجمه: «پاک و منزه و با قدرت و با قداست است پروردگار فرشتگان و جبریل».

۴۲- «اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَكَأَسَلْتُ حَشَعَ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي، وَمُخِّي وَعَظْمِي وَعَصَبِي». ترجمه: «خداوندا! برای تو رکوع کردم و به تو ایمان آوردم و تسلیم تو شدم. شنوایی و بینایی و مغزم و اندیشه‌ام و استخوان‌هایم و اعصابم و سلول‌های عصبی‌ام همه در برابر تو تسلیم می‌باشند و به خشوع افتاده‌اند. (حالتی همراه با عشق و محبت و ترس و لرزش)».

«صحیح مسلم»

۴۳- «سُبْحَانَ ذِي الْجَبْرُوتِ وَالْمَلَكُوتِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ». ترجمه: «بسیار پاک و منزه از هر عیبی می‌دانم آن کسی که دارای هیبت و پادشاهی و بزرگی و عظمت و قدرت و حاکمیت مطلق می‌باشد».

«صحیح ابی داود»

## «هنگام بلند شدن از رکوع»

۴۴- «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلْءُ السَّمَوَاتِ، وَالْأَرْضِ، وَمِءُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ» ترجمه: «شنید خداوند از هر کسی که او را ستایش و حمد کرد. (قبول کرد و پذیرفت). خداوندا، ای پروردگار ما، حمد و ستایش خاص و ویژه شماست آن هم حمدی که آسمانها و زمین را پر و لبریز می‌سازد و پر و لبریز سازد هر آنچه را که بعد از این بخواهی». «صحیح مسلم»

۴۵- «رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ». ترجمه: «ای پروردگار ما، حمد و ثنا و ستایش خاص شماست آن هم حمدی که فراوان و پاک و مبارک باشد».

۴۶- «رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلْءَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمِءُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ وَكُنَّا لَكَ عَبْدُ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ دَا الْجِدِّ مِنْكَ الْجِدُّ». ترجمه: «ای پروردگار ما، همانا حمد و ثنا و ستایش خاص توست، همانگونه که آسمانها و زمین را پر و لبریز می‌سازد و پر کند هر آنچه را که بعد از این بخواهی، ای کسی که شایسته و سزاوار ستایش و عظمت و بزرگواری هستی، خداوندا! هیچ کس و هیچ چیزی نمی‌تواند آنچه را که تو منع می‌کنی ببخشد! و هرگز هیچ تلاش و کوششی نمی‌تواند به غیر از لطف تو، فرد کوشا و ساعی را بهره‌ای برساند».

«صحیح مسلم»

### «دعای هنگام سجده»

۴۷- «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى». (سه بار خوانده شود)

ترجمه: «پروردگارم بلند مرتبه و عظیم شأن خودم را بسیار زیاد به پاکی یاد کرده و از هر عیب و نقصی مبرا و منزهاش می دانم». «صحیح ابن ماجه»

۴۸- «سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ». ترجمه: «خداوند بسیار پاک

و منزه و مقدس است که پروردگار فرشتگان و جبرئیل و ارواح می باشد».

«صحیح مسلم»

۴۹- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّةً وَجَلَّةً وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ وَعَلَائِنِيَّتَهُ وَسِرَّهُ»

ترجمه: «خداوندا، تمامی گناهان مرا، کوچک و بزرگ از اول و آخرش، آشکار و پنهانش ببخشای و ببوشان». «صحیح مسلم»

۵۰- «سُبْحَانَ ذِي الْجَبْرُوتِ وَالْمَلَكُوتِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ» ترجمه:

«پاک و منزه است آن کسی که دارای هیبت و پادشاهی و بزرگی و عظمت و قدرت و حاکمیت مطلق می باشد». «صحیح ابی داود»

### «دعای سجده تلاوت قرآن»

۵۱- «سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَسَمِعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ». ترجمه:

«سجده کرد (تسلیم کامل و محض شد و خاکسار شد) چهره من از برای آنکسی که خلق کردش و آنرا شکافت و با حول و توان و قدرتش در آن نیروی شنوایی و بینایی را قرار داد». «صحیح الترمذی»

۵۲- «اللَّهُمَّ اكْتُبْ لِي بِهَا عِنْدَكَ أَجْرًا، وَصَعْ عَنِّي بِهَا وِزْرًا، وَاجْعَلْهَا لِي

عِنْدَكَ ذُخْرًا، وَتَقَبَّلْ مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَهَا مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ». ترجمه: «خداوندا،

بخاطر این سجده، برایم در نزد خودت پاداشی بنویس و بخاطر آن گناهی را از من بردار. (دو رکن) و آنرا (سجده را) در نزد خودت گنجینه‌ای قرار بده، و آنرا از من قبول فرما (بپذیر) همچنانکه از بنده خودت حضرت داود علیه السلام پذیرفتی». «صحیح الترمذی»

### «دعای بین دو سجده نماز»

۵۳- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَعَافِنِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي». ترجمه: «خداوندا، مرا ببخشای و به من رحم کن و عافیت و سلامتی را نصیبم گردان و هدایتم کن و روزیم ده. (آنچه که سبب هدایت و برکت عمر می‌گردد)». «صحیح ابی داود»

### «دعا بین تشهد آخر و سلام انتهایی نماز»

۵۴- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ». ترجمه: «خداوندا، از عذاب جهنم و دوزخ سوزان به تو پناه می‌برم، از عذاب قبر به تو پناه می‌برم، از فتنه و آشوب دجال (در آخر زمان) به تو پناه می‌گیرم و از شر فتنه‌های زندگانی و مردگان به تو پناه می‌برم».

۵۵- «اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاعْفُرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ». ترجمه: «خداوندا، من برخودم بسیار زیاد ظلم و ستم کرده‌ام! و هیچ کس جز تو گناهان را نمی‌بخشاید، بنابراین گناهان مرا از جانب خودت چنان ببخشای که شایسته توست (بگونه‌ای که دیگر گناهی برایم نمانده باشد) و به من رحم کن همانا فقط تو بسیار بخشنده و بسیار مهربان و رحم کننده هستی».

۵۶- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ، يَا اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ، الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ، أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» ترجمه: «خداوندا، فقط از تو کمک می‌طلبم و حاجت می‌خواهم، ای الله، ای احد (بگانه که هیچ شرطی ندارد)، ای بی‌نیازی که همه به او نیازمندند و سرور و آقای همه هستی، ای کسیکه نه فرزندی به دنیا آورده و نه خودش متولد شده است و هیچ هم‌اورد و همتایی ندارد، با تمام وجود و عشق از تو کمک و یاری می‌طلبم تا تمامی گناهان مرا ببخشی، همانا تنها تو بسیار بخشنده و مهربانی.»

«صحیح ابی داود»

### «ذکرها و دعاهاى بعد از نماز»

۵۷- «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ» (سه بار تکرار گردد).

ترجمه: «خداوندا ار تو طلب بخشش می‌کنم. (بگونه‌ای برای من سپری و محافظی در برابر آتش جهنم قرار دهی)».

«صحیح مسلم»

۵۸- «اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ».

ترجمه: «خداوندا، فقط تو خودت منبع سلام و صلح و امنیت و آرامش هستی و هر صلح و امنیت و سلامت و آرامشی فقط از جانب توست و تو بسیار با برکت و بلند مرتبه هستی. ای صاحب جبروت و عظمت و بزرگی.»

«صحیح مسلم»

۵۹- «اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ».

ترجمه: «خداوندا، مرا بر ذکر و یادت و سپاسگزاری و حسن و خوبی عبادت و پرشش و تسلیم شدن در برابر خودت یاری فرما.»

«صحیح ابی داود»

۶۰- «سُبْحَانَ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، اللَّهُ أَكْبَرُ» (هر جمله ۳۳ بار گفته شود)

(بهتر است شمارش از کار با انگشتان دست مطابق سنت پیامبر ﷺ صورت

گیرد تا با وسیله‌ای دیگر<sup>(۱)</sup>. ترجمه: «پاک و منزّه است خداوند متعال، هر آنچه حمد و ثنا و ستایش است خاص خداوند است. و خداوند (الله) از هرکس و هر چیز بزرگ‌تر و با عظمت‌تر و تواناتر و ... است (بنابر این بنده خداوند این) صفات و ویژگی‌های الهی را باید منحصر در خداوند متعال بدانند نه در کس دیگری، در این حالت هرگونه امید و ترس و بیم از دیگران از وجود انسان خارج شده و بنده به‌طور کمال و تمام در کنف و حمایت پروردگار قرار گرفته و چشم از غیر فرو خواهد بست». سپس بگوید: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». ترجمه: «هیچ معبودی و سروری و آقایی و حاکمی و شاعی و .... بجز الله وجود ندارد در حالیکه او در این صفات تنها و یکتا می‌باشد و هیچ شریک و همتایی نداشته. پادشاهی و حاکمیت تنها از آن اوست و حمد و ستایش خاص اوست و او بر هر چیزی توانا و قدرتمند می‌باشد». «صحیح مسلم»

۶۱- آیه الکرسی (خوانده شود) «صحیح الجامع»

۶۲- سوره‌های فلق و ناس (معوذتین) خوانده شود «صحیح ابی داود»

---

۱- عن بُسَيْرَةَ رضی الله عنها قالت: قال رسول الله ﷺ: «عَلَيْكُمْ بِالتَّسْبِيحِ وَالتَّهْلِيلِ وَالتَّقْدِيسِ وَلَا تَغْفُلْنَ فَتَنْسِينَ الرَّحْمَةَ وَاعْقِدْنَ بِالْأَنَامِلِ فَإِنَّهُنَّ مَسْئُولَاتٌ وَمُسْتَطَقَاتٌ». (رواه اصحاب السنن والحاكم بسند صحيح): بر شما باد که تسبیح و تهلیل و تقدیس خداوند کنید و غافل نباشید که رحمت خدا را فراموش کنید، ذکر خود را با انگشتان دست بشمارید زیرا آنها مسؤل هستند و مورد بازجویی قرار می‌گیرند (و به سخن در آورده خواهند شد) این حدیث دلالت بر آن دارد که شمارش ذکر با انگشتان افضل‌تر است تا با تسبیح یا وسیله دیگری. (برای توضیح بیشتر به کتاب فقه السنة ج ۲ ص ۷۷ رجوع شود) (م).

«بعد از نماز صبح دو ذکر زیر نیز خوانده شود»

۶۳- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» (۱۰ مرتبه تکرار شود).

در حدیث شماره ۳۰ و ۶۰ ترجمه شده است.

۶۴- «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ». (۳ بار تکرار شود).

ترجمه: «الله را بسیار پاک دانسته و از هر عیب و نقص منزّه می‌دانم به همراه حمد و ستایش و سپاسگذاریش به تعداد تمامی مخلوقاتش و اوج خشنودیش و وزن و سنگینی عرشش و جوهر کلماتش (که بی‌پایان است)».

«صحیح مسلم»

«بعد از نماز مغرب نیز این ذکر خوانده شود»

۶۵- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». (۱۰ بار تکرار شود) ترجمه: «هیچ معبودی و ... بجز الله وجود ندارد در حالیکه تنها می‌باشد و هیچ شریک و یار و یابوری نداشته، حمد و ثنا خاص اوست همان کسیکه می‌میراند و زنده می‌گرداند و بر هر چیز توانا می‌باشد».

«صحیح النسائی»

«دعای نماز استخاره»

۶۶- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرًا لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ فِي عَاجِلِ

أَمْرِي وَأَجَلِهِ - فَاقْدُرْهُ لِي وَإِنْ كُنْتُ تَعْلَمُهُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرًّا لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَقَبَتِي أَمْرِي - أَوْ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَأَجَلِهِ - فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ» «در این هنگام حاجت خود را یا آنچه را که می‌خواهی انجام دهی نام ببر» ترجمه: «خداوندا! از علم شما طلب خیر می‌کنم و از قدرت شما طلب قدرت و نیرو می‌کنم از فضل بی‌کران و بی‌پایان شما، کمک می‌طلبم، همانا شما توانایی دارید و من ناتوانم، شما می‌دانید و آگاهید در حالیکه من نمی‌دانم و ناآگاهم و تنها شما هستید از تمامی غیب‌ها و پنهانی‌ها آگاهی تمام و کمالی دارید. خداوندا، اگر می‌دانی که در این کار و امر، خیر دین و روزی و سرانجام کارم در دنیا و آخرتم می‌باشد آنرا برایم مقدور و فراهم و آسان گردان و اگر می‌دانی در این کار شر و بدی دین و روزی سر انجام کارم در دنیا و آخرتم می‌باشد آنرا از من دور گردان و مرا نیز از آن دور و منصرف گردان و برایم هر آنچه و هر جا که خیر در آن باشد را مقدر کن و سپس مرا به آن نیز راضی گردان.» «صحیح البخاری»

(البته این دعا باید بعد از دو رکعت نماز استخاره خوانده شود که همانند سایر نمازها می‌باشد).

### «دعای قنوت»

۶۷- «اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُفْضَى عَلَيْكَ، إِنَّهُ لَا يَذُلُّ مَنْ وَالَيْتَ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ» ترجمه: «خداوندا، مرا به راه کسانی که هدایت کردی، هدایت فرما و مرا همانند کسانی که بدی‌شان عافیت و سلامتی دادی، مورد عافیت و رحمت خودت قرار بده، مرا نیز همانند کسانی که مورد ولایت و دوستی‌ات قرار دادی شامل دوستی و عنایت بگردان و در آنچه که



به من بخشیدی برکت و خیر قرار بده و مرا از شر آنچه که مقدر کرده‌ای حفظ بگردان، زیرا تنها تو هستی که حکم می‌کنی و هرگز بر تو حکم نمی‌شود. براستی کسی را که تو دوست بداری هرگز خوار و ذلیل نمی‌شود و تنها تو بسیار با عظمت و بلند مرتبه و ... هستی.»

۶۸- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَأَعُوذُ بِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ» ترجمه: «خداوندا، از خشمت به رضایت پناه می‌برم، از عقوبت و مکافاتت به بخشش و گذشت تو پناه می‌برم، از خودت به خودت پناه می‌برم، من نمی‌توانم و نخواهم توانست که ستایش تو را، آنگونه که خودت، خودت را ستوده‌ای بجای آورم.»

«صحيح ابن ماجه»

### «دعای نماز جنازه برای میت»

۶۹- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيَّتِنَا، وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا، وَعَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا، وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا، وَأَنْتَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِثَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِثَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ» ترجمه: «خداوندا! زندگان، مردگان، شاهدان، غایبان، کودکان، بزرگسالان، مردان و زنان را ببخشای! خداوندا، هر کسی را که از ما زنده گردانیدی بر دین اسلام زنده گردان، و هر که را از ما می‌راندی بر ایمن بمیران، خداوندا، ما را از پاداش او (متوفی) محروم مگردان و بعد از او (متوفی) ما را منحرف مگردان.»

«صحيح ابن ماجه»

۷۰- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاغْفِرْ عَنَّهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالطَّلْحِ وَالْبَرْدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا

خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ»  
 ترجمه: «خداوندا، او را ببخشای و به او رحم کن و از او درگذر، و فرودش را - در  
 قبر - گرمی دار و جایگاهش را باز و گسترده گردان و او را با آب و برف و تگرگ  
 بشوی و غسل بده، و او را از اشتباهات پاک بگردان همانگونه که پارچه سفید را از  
 پلیدی و آلودگی پاک می گردانی، و برایش خانه‌ای بهتر از خانه‌اش و خانواده‌ای  
 بهتر از خانواده‌اش و همسری بهتر از همسرش مهیا و فراهم گردان، و او را وارد  
 بهشت گردان و از عذاب قبر و عذاب آتش جهنم و دوزخ حفظ بگردان.»  
 «صحیح مسلم»

### «دعای استسقا در طلب باران»

۷۱- «اللَّهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَبَهَائِكَ وَأَنْشُرْ رَحْمَتَكَ وَأَحْيِ بَلَدَكَ أَلْمِيَّتَ» ترجمه:  
 «خداوندا بندگان و حیوانات را سیراب گردان و رحمت را گسترش ده و زمین  
 مرده ات را زنده و آباد و سر سبز بگردان.»

«صحیح ابی داود»

۷۲- «اللَّهُمَّ أَغْنِنَا، اللَّهُمَّ أَغْنِنَا، اللَّهُمَّ أَغْنِنَا» ترجمه: «خداوندا، از تو کمک  
 می خواهیم، و استغاثه داریم و طلب باران می کنیم، بر ما باران ببار...».

«صحیح البخاری»

۷۳- «اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيًّا مَرِيعًا غَيْرَ صَارٍّ عَاجِلًا غَيْرَ آجِلٍ»  
 ترجمه: «خداوندا، هم اکنون نه در آینده (با عجله بدون تأخیر) بارانی فراوان و  
 ریزان و سرشار از خیر و برکت بر ما فروریز، که سودمند و بی زیان باشد بگونه‌ای  
 که دلپذیر و گوارا بوده و مراتع را سرشار از آب گرداند.» «صحیح ابی داود»

### «دعای قبل از خوردن غذا»

۷۴- «بِسْمِ اللَّهِ» گوید و اگر در ابتدا فراموش کرد بگوید: «بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ  
وَأَخْرِهِ». «صحیح الترمذی»

۷۵- «اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَأَطْعِمْنَا خَيْرًا مِنْهُ» ترجمه: «خداوندا در آن به ما  
برکت ده و بهتر از آن را به ما بخوران. (برایمان فراهم گردان)». «صحیح الترمذی»

### «دعای هنگام نوشیدن شیر»

۷۶- «اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَزِدْنَا مِنْهُ» ترجمه: «خداوندا در آن به ما برکت  
ده، و بیش از آن به ما بده». «صحیح الترمذی»

### «دعای بعد از خوردن غذا»

۷۷- «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا  
قُوَّةٍ» ترجمه: «حمد و سپاس و ستایش خاص خداوندی است که این غذا را  
به من خوراند و روزیم کرد. بدون اینکه از جانب من نیرو و تلاشی صورت  
گرفته شده باشد (در اصل خلقت و پدیدن آوردن و به ثمر رساندن آن)». «صحیح الجامع»

۷۸- «الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا، طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ، وَلَا مُودَعٍ، وَلَا  
مُسْتَعْنَى عَنْهُ رَبَّنَا» ترجمه: «تمامی ستایش‌ها و تمجیدها و سپاس‌های بسیار  
پاک و با برکت (که عاری از شرک و ریا باشد) خاص خداوند متعال است.»

پروردگارا، این نعمت طعمت را از ما قطع نفرما و آنرا طعام آخر برای ما مگردان در حالیکه همیشه بدان نیازمندیم<sup>(۱)</sup> (خداوند در این صعام برکت عطا فرما...).

۷۹- «اللَّهُمَّ أَطْعَمْتَ وَأَسْقَيْتَ وَأَغْنَيْتَ وَأَقْنَيْتَ وَهَدَيْتَ وَأَحْيَيْتَ فَلَكَ

الْحَمْدُ عَلَى مَا أَعْطَيْتَ» ترجمه: «خداوندا، طعام و خوراک دادی و سیراب کردی و بی نیاز گردانیدی و دارایی بخشیدی و هدایت کردی و زنده گردانیدی، بنابر این

به سبب آنچه که بخشیدی هر آنچه سپاس و تشکر است خاص تو است.»

«السلسلة الصحيحة»

۸۰- «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَ وَسَقَى وَسَوَّغَهُ وَجَعَلَ لَهُ مَحْرَجًا» ترجمه: «حمد

و سپاس و ستایش خاص خداوندی است که طعام خورانید و آشامیدنی نوشانید و آنرا گوارا و خوش ساخت و برای آنها محل خروجی قرار داد. (جهت خروج مواد زاید از بدن).»

### «دعای مهمان برای میزبان»

۸۱- «اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِيَمَا رَزَقْتَهُمْ وَأَغْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمْهُمْ» ترجمه: «خداوندا،

در آنچه که به آنها روزی دادی، برکت و خیر بده، و (گناهانش) را ببخشای و به ایشان رحم کن.»

۸۲- «اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي وَأَسْقِ مَنْ سَقَانِي» ترجمه: «خداوندا، طعام و

خوراک بده هر کسی را که مرا طعام و خوراک داد و سیراب گردان هر کسی که مرا سیراب گردانید.»

### «دعای روزه‌دار برای کسی که به او افطار می‌دهد»

۱- مفاهیم دیگری از این دعا مستفاد است که به شرح کتب احادیث باید رجوع شود.

۸۳- «أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الْأَبْرَارُ، وَتَنَزَّلَتْ عَلَيْكُمْ الْمَلَائِكَةُ» ترجمه: «روزه‌داران در نزد شما افطار کنند و غذا و طعام شما را نیکان بخورند و فرشتگان (رحمت و برکت) بر شما فرود آیند.»  
«صحيح الجامع»

۸۴- «ذَهَبَ الظَّمْأُ وَابْتَدَلَتِ الْعُرُوقُ وَثَبَتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ» ترجمه: «اگر خداوند بخواهد، تشنگی پایان یافت و رگ‌ها و بدن سیراب گشته و تر شدند (نیازشان برطرف شده و شاداب گردیدند) و پاداش و مزدی ثبت شد.»  
«صحيح ابی داود»

### «هنگام پوشیدن لباس»

۸۵- «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ» ترجمه: «حمد و ستایش خاص خداوندی است که این لباس را بر من پوشاند نو بدون هیچ تلاش و قدرتی از سوی من، آنرا به من بخشید و روزی‌ام گردانید.»  
«صحيح ابی داود»

### «هنگام بیرون آوردن لباس»

۸۶- «بِسْمِ اللَّهِ» ترجمه: «با نام و یاد خدا (الله)».  
«صحيح الجامع»

### «هنگام پوشیدن لباس جدید»

۸۷- «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ، أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهِ وَخَيْرِ مَا صُنِعَ لَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ» ترجمه: «خداوندا، هرگونه سپاس و ستایش

خاص توست، و تنها تویی که این را بر من پوشانیده‌ای، از تو خیرش و خیر آنچه را که برای آن دوخته گردیده و تهیه شده می‌خواهم و به تو از شرش و شر آنچه که برای آن دوخته و تهیه شده پناه می‌برم.»

«صحيح الترمذی»

### «دعای هنگامی که انسان لباس جدیدی

#### را بر تن برادرش (برادر ایمان) می‌بیند»

۸۸- «الْبِسْ جَدِيدًا عَشَّ حَمِيدًا وَمُتَّ شَهِيدًا» ترجمه: «(همیشه) لباس تازه و نو بپوشی و زندگی سعادت‌مندانه و شایسته‌ای داشته باشی و بمیری در حالیکه شهید شده‌ای.»

«صحيح ابن ماجه»

### «دعای هنگام داخل شدن به منزل»

۸۹- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلِجِ وَخَيْرَ الْمَخْرَجِ، بِاسْمِ اللَّهِ وَحُجَّتْنَا، وَبِاسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا، وَعَلَى اللَّهِ رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا» ترجمه: «خداوندا، از تو بهترین زمان ورود و بهترین زمان خروج را می‌طلبم، به نام خدا وارد شدیم و به نام خدا خارج می‌شویم و تنها بر پروردگاران توکل و تکیه می‌کنیم.» (نه کسی دیگر)

«ابوداود و حَسَنَةُ الْأَرْنَؤُوطِ وَالْأَذْكَارِ»

### «دعای هنگام خارج شدن از منزل»

۹۰- «بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» ترجمه: «به نام و یاد الله، و تنها بر الله توکل و تکیه می‌کنم و هیچ نیرو و قدرتی بجز به اراده و مشیت خداوند وجود ندارد.»

«صحيح الترمذی»

۹۱- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ، أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ» ترجمه: «خداوندا، به تو پناه می‌برم از اینکه کسی را گمراه کنم یا به گمراهی بیفتم یا کسی را بلغزانم و منحرف بگردانم یا خودم منحرف شده و بلغزم یا به کسی ظلم کنم یا مورد ظلم واقع شوم یا به جهل و نادانی افتاده و در جاهلیت غوطه‌ور گردم یا کسی دیگر به سبب من به جهل افتاده در جاهلیت بغلتد.» «صحیح ابی داود»

### «دعای هنگام داخل شدن به مستراح»

۹۲- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخُبَائِثِ» ترجمه: «خداوندا، از هرگونه ناپاکی و پلیدی و خبائث به تو پناه می‌برم.» «صحیح البخاری»

۹۳- «بِسْمِ اللَّهِ» ترجمه: «به نام و یاد الله.» «صحیح الجامع»

### «دعای هنگام خارج شدن از مستراح»

۹۴- «غُفْرَانَكَ» ترجمه: «خداوندا بسیار زیاد خواهان بخشش و مغفرت هستم.» «صحیح الترمذی»

### «دعای هنگام مسافرت رفتن»

۹۵- «اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ

وَكَايَةِ الْمَنْظَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ. [وَإِذَا رَجَعَ قَالَهُنَّ. وَزَادَ فِيهِنَّ] آيُونَ تَائِبُونَ عَائِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ». ترجمه: «خداوند از هر چیز و هر کس و هر موجودی بزرگ‌تر و غالب‌تر است... پاک و منزّه است همانی که این را تحت فرمان ما قرار داد، در حالیکه ما نمی‌توانستیم آن را مهار کنیم و ما حتماً به‌سوی پروردگاران در حرکت و دگرگونی هستیم. خداوند در این مسافرتان از تو نیکی و تقوی و آن عملی را که رضایت را کسب می‌کند عاجزانه می‌طلبیم. خداوند، این سفر را بر ما آسان بگردان و مسافت طولانی‌اش را هموار بگردان. خداوند، تو تنها دوست و همراه در سفر هستی و تنها جانشین در بین خانواده می‌باشی. خداوند، من به تو از رنج سفر و مناظر بد و زشت و ناراحت کننده و بازگشت بد در میان خانواده و اموال پناه می‌برم (و اگر برگشت، این دعا را به همراه کلمات زیر بخواند) در حالی باز می‌گردیم که توبه کننده‌گانیم و عبادت کننده‌گانیم و تنها پروردگاران را سپاس و ستایش می‌کنیم.» «صحیح مسلم»

### «دعای مقیم برای مسافر»

۹۶- «أَسْتَوِدُّعُ اللَّهَ دِينِكَ وَأَمَانَتِكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ» ترجمه: «دینت و امانت و سرانجام اعمال و کارت را به خداوند می‌سپارم (زیرا او بهترین نگاهدارنده امانت‌ها است)».

«السلسلة الصحيحة»

### «دعای مسافر برای مقیم»

۹۷- «أَسْتَوِدُّعُكَ اللَّهُ الَّذِي لَا تَضِيعُ وَدَائِعُهُ» ترجمه: «تو را به خداوندی می‌سپارم که امانت‌هایش را ضایع نکرده و نابود نمی‌سازد.» «صحیح ابن ماجه»



### «دعای هنگامی که در محلی اقامت می‌گزینید»

۹۸- «أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ» ترجمه: «از شر آنچه که خداوند خلق کرده به کلمات کامل و شامل و قاطع و تامه‌اش پناه می‌برم.»  
 «صحیح مسلم»

### «دعای سوار شدن بر وسیله نقلیه»

۹۹- «بِسْمِ اللَّهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ» «الْحَمْدُ لِلَّهِ» (سه بار) «اللَّهُ أَكْبَرُ» (سه بار) «سُبْحَانَكَ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ» ترجمه: «خداوندا، تو را بسیار پاک دانسته و از هر عیب و گمانی منزّه می‌دانم، براستی که بر خود و جانم ستم نمودم لذا مرا ببخشای چرا که هیچ‌کس دیگری جز تو نیست که بتواند یا قادر باشد گناهان بندگان را ببخشد.»  
 «صحیح الترمذی»

### «دعای داخل شدن به بازار»

۱۰۰- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» ترجمه: «هیچ معبودی (و حاکمی و....) بجز اله نیست در حالیکه تک و تنها می‌باشد و هیچ شریکی نداشته و پادشاهی و حاکمیت خاص اوست و همچنین هر ستایش و ثنا نیز ویژه اوست. اوست که زنده می‌گرداند و می‌میراند و زنده‌ای است که نمی‌میرد و فنا ندارد و تمامی خیرها و نیکی‌ها در دست و قدرت اوست و او بر هر چیزی توانایی مطلق و کامل دارد.»  
 «صحیح ابن ماجه»

## «ذکر کفاره مجلس بعد از بلند شدن از آن»

۱۰۱- «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ» ترجمه: «خداوندا تو را به کثرت و فراوانی به پاکی یاد کرده و از هر عیبی پاک و منزّه می‌دانم به همراه حمد و ستایشی که خاص توست و با تمام وجود شهادت و گواهی می‌دهم که هیچ معبودی و حاکمی و شاعری و فریادرسی و روزی دهنده‌ای و حمایت کننده‌ای و... بجز تو نیست و تنها از تو طلب استغفار و بخشش می‌کنم و فقط به تو روی آورده و توبه می‌کنم.» «صحیح الترمذی»

## «هرگاه شخصی برادرش را بخاطر الله

### دوست بدارد باید به او بگوید»

۱۰۲- «إِنِّي أُحِبُّكَ فِي اللَّهِ». ترجمه: «من تو را به خاطر خدا و رضایتش و دینش دوست می‌دارم.» «این امر یک سنّت در حد وجوبی می‌باشد و نه تنها جنبه مداحی و تملق نداشته بلکه سبب الفت بیشتر میان مسلمانان می‌شود ان شاء الله.» «صحیح ابی داود»

## «برادرش با این گفته باید به او جواب دهد»

۱۰۳- «أَحَبُّكَ اللَّهُ الَّذِي أَحْبَبْتَنِي لَهُ». ترجمه: «تو را خداوندی (الله) دوست بدارد که مرا به خاطرش دوست می‌داری.» «صحیح ابی داود»

## «هرگاه مسلمانی برادرش را در حال خنده دید بگوید!»

۱۰۴- «أَضْحَكَ اللَّهُ سِنَّكَ». ترجمه: «خداوند دندانهایت را بخنداند (تو را همیشه شادان و مسرور بگرداند)». «صحیح البخاری»

## «هرگاه مسمانی بخواهد از دوستش تعریف و تمجید کند بگوید»

۱۰۵- «أَحْسَبُ فُلَانًا وَاللَّهُ حَسِيبُهُ وَلَا أُزَكِّي عَلَى اللَّهِ أَحَدًا». ترجمه: «گمان می‌کنم که فلانی چنین است (در مورد صفات نیکش) و خداوند او را بهتر می‌شناسد و کفایتش می‌کند، در برابر علم خدا کسی را تزکیه نمی‌کنم (تنها خداوند است که منزّه و بی‌عیب و صاحب صفات ممتاز و برجسته می‌باشد)». «صحیح مسلم»

## «دعا در حق کسی که برای تو کار خیر انجام می‌دهد»

۱۰۶- «جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا». ترجمه: «خداوند به تو پاداش خیر و نیکو بدهد». «صحیح الجامع»

## «هرگاه مسلمانی عطسه زد بگوید:»

۱۰۷- «الْحَمْدُ لِلَّهِ». ترجمه: «حمد و ثنا تنها خاص خداوند یکتاست». «صحیح البخاری»

۱۰۸- «الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ». ترجمه: «در هر حالی و زمانی ستایش  
ها و تمجیدها خاص الله است.»

«صحیح ابی داود»

**«و هر کسی که این دعا را بشنود (در جواب عطسه کننده)  
بگوید:»**

۱۰۹- «يَرْحَمُكَ اللَّهُ». ترجمه: «خداوند به تو رحم کند (رحمت‌هایش را  
شامل حالت گرداند).»

«صحیح البخاری»

**«و عطسه کننده در جواب کسی که این دعا را در حق او  
بکند بگوید:»**

۱۱۰- «يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحْ بَالَكُمْ». ترجمه: «خداوند شما را هدایت  
کند و کارهای تان و خاطر تان را اصلاح کرده و سامان بخشد.»

«صحیح البخاری»

**«هرگاه کافری عطسه کند و حمد خدا را بگوید (سنت  
است) به او گفته شود»**

۱۱۱- «يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحْ بَالَكُمْ». ترجمه: «خداوند شما را هدایت کند  
و کارهایتان را سامان بخشیده و خاطر تان را آسوده سازد.» «صحیح الترمذی»

**«به کسی که در مسجد معامله می‌کند (چیزی می‌فروشد  
یا می‌خرد) گفته شود»**

۱۱۲ - «لَا رِبْحَ لِلَّهِ تِجَارَتِكَ». ترجمه: «خداوند در تجارت سود و بهره‌ای  
قرار ندهد». «صحيح الجامع»

**«به کسی که دنبال گم شده‌اش در مسجد می‌گردد گفته شود»**

۱۱۳ - «لَا رَدَّ اللَّهُ عَلَيْكَ». ترجمه: «خداوند آنرا به تو باز نگرداند».

**«دعای هنگام دیدن اولین محصول (اول ثمر)»**

۱۱۴ - «اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي ثَمَرِنَا وَبَارِكْ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا  
وَبَارِكْ لَنَا فِي مُدَّنَا». ترجمه: «خداوند در محصولاتمان برکت بده و در شهرمان  
برکت بده و در پیمان‌ها و کلیه‌های ما نیز برکت و خیر بده». «صحيح مسلم»

**«دعای هنگام دیدن هلال ماه (ماه شب اول)»**

۱۱۵ - «اللَّهُمَّ أَهْلِلْهُ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ رَبِّي وَرَبُّكَ  
اللَّهُ». ترجمه: «خداوندا، آنرا بر ما با ایمان و سلامت و اسلام پدیدار  
ساخته و نو بگردان (و ای ماه بدان) که پروردگار من و تو تنها الله است».  
«صحيح الترمذی»

**«دعای هنگام نگاه کردن به آسمان»**

۱۱۶- «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿۱﴾ [آل

عمران: ۱۹۱]». ترجمه: «ای پروردگار و پرورش دهنده و حامی ما، این آسمان را به باطل و بیهوده خلق نکرده‌ای تو بسیار پاک و منزه‌ای، پس ما را نیز از عذاب آتش جهنم بزهان و حفظ گردان».

«(آل عمران: ۱۹۱) صحیح البخاری»

۱۱۷- «أَشْهَدُ أَنْ لَكَ رَبًّا وَخَالِقًا، اللَّهُمَّ غُفْرَالِي». ترجمه: «شهادت می‌دهم

که تو نیز پروردگار و حامی و خالق داری، خداوندا مرا ببخشای و بیامرز (از گناهام در گذر».

## «هرگاه مسلمانی سخنی ناشایست و حرام را بر زبان آورد باید بگوید:»

۱۱۸- «وَإِنَّمَا يَنْزَعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ﴿۳۶﴾ [فصلت: ۳۶]».

ترجمه: «اگر وسوسه‌ای از شیطان به تو رسید (و خواست شما را از مسیر منحرف و از هدف بازدارد) به خدا پناه ببر». (بر گرفته شده از تفسیر نور ص ۱۸۷، تألیف دکتر خرمدل).

۱۱۹- «وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ

فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ ﴿۱۳۵﴾ [آل عمران: ۱۳۵]». ترجمه: «مؤمنان آنان کسانی هستند که هرگاه عمل زشت و بدو فاحشه‌ای انجام دادند یا بر خودشان ستم نمودند (بلا فاصله) خداوند را به یاد آورده و برای بخشش گناهان و بدی‌هایشان طلب آمرزش و استغفار می‌کنند».

## «هنگام اجازه گرفتن (داخل شدن به مکانی) بگوید:»

۱۲۰- «السَّلَامُ عَلَیْكُمْ». (سپس بگوید) آیا اجازه می‌فرمایید داخل شوم. «تخریج المشکاة»

## «دعای وارد شدن به سرزمین (شهر یا کشوری)»

۱۲۱- «اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظْلَلْنَ وَرَبَّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ وَمَا أَقْلَلْنَ وَرَبَّ الشَّيَاطِينِ وَمَا أَضَلَلْنَ وَرَبَّ الرِّيَّاحِ وَمَا ذَرَّيْنَ إِنَّا أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ وَخَيْرَ أَهْلِهَا وَاعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ أَهْلِهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا». ترجمه: «خداوندا، ای پروردگار آسمان‌های هفتگانه و آنچه که بر آنها سایه می‌افکنند. و ای پروردگار زمین‌های هفتگانه و آنچه که این زمین‌ها بر خود حمل می‌کنند، و ای پروردگار شیاطین و آن کسانی را که گمراه می‌کنند و ای پروردگار بادها و آنچه که بذر افشانی می‌کنند، از تو خیر و سلامت این روستا و خیر و نیکی اهل آنرا و خیر آنچه که در آن است می‌طلبم و به تو از شر بدی آن و شر و شرارت‌های اهل آن و شر و نکبت آنچه که در آن است پناه می‌برم.» «صحيح الكلم الطيب»

## «دعا برای کسی که امید دارد توسط آن قرض‌هایش

### پرداخت شود»

۱۲۲- «اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ». ترجمه: «خداوندا، مرا با حلالیت از حرامت بازدار (بگونه‌ای که همان حلال تو مرا بسنده نماید) و مرا به فضل و رحمت از غیر خودت (دیگران) بی‌نیاز ساز (بگونه‌ای که نیازمند دیگری نشوم).» «صحيح الكلم الطيب»

## «دعای هنگامیکه قرض و بدهی برگردانده شده و پرداخت

می‌شود»

۱۲۳ - «بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ». ترجمه: «خداوند در خانواده و اموال و دارایی تو برکت و خیر بدهد». «ارواء الغلیل»

## «دعای و نکر هنگام مصیبت زیان دیدن»

۱۲۴ - «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ، اللَّهُمَّ أَجْرِي فِي مُصِيبَتِي، وَاخْلُفْ لِي بِحَيْرٍ مِنْهَا». ترجمه: «براستی همه ما از آن خدائیم (در مالکیت او بوده و بنده‌اش می‌باشیم) و حتماً به سوی او باز می‌گردیم، خداوندا در این بلا و مصیبت برایم، مزد و پاداشی قرار بده و بهتر از آن (آنچه را که از دست داده‌ام) را برایم مقدر ساز». «صحیح مسلم»

## «دعای هنگام مشکلات و سختی‌ها و ناراحتی‌ها و

ناملایمتی‌ها و اندوه‌ها»

۱۲۵ - «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَعَلْبَةِ الرَّجَالِ». ترجمه: «من از هر غم و اندوه و ناتوانی و کالت و تنبلی و خسیسی و بخل و ترس و سنگینی و کثرت بدهی و چیره‌گی و تسلط (به ناحق و به زور) مردان (زور مداران) تنها به تو پناه می‌برم (و فقط از تو برای دفع آن کمک می‌طلبم)». «صحیح البخاری»



۱۲۶- «لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ». ترجمه: «هیچ معبودی و حاکمی و معشوقی و حمایت کننده‌ای و فریادرسی و شفا دهنده‌ای و قانونگذاری) جز تو وجود ندارد و تنها تو بسیار پاک و از هر عیبی منزّه و مبری می‌باشی، (در حالیکه) من از ستمکاران و ظالمین می‌باشم (آنانکه حق را شناخته و حقوقش را ادا نکرده‌اند)».

«صحیح الترمذی»

### «دعای هنگام ترس و اضطراب»

۱۲۷- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ». ترجمه: «هیچ معبودی (و قدرتی و فرمانروایی و حاکمی و...) جز الله وجود ندارد. (حال که چنین و همه موجودات هستی در سیطره فرمان او هستند دیگر از چه کسی یا چه چیزی باید بترسم و در اضطراب باشم. زیرا همه مخلوقند و او خالق است)».

«صحیح مسلم»

«هرگاه مسلمانی از دشمن یا حاکمی و یا حکومتی ترسید،

### بگوید:»

۱۲۸- «اللَّهُمَّ مُنزِلَ الْكِتَابِ، وَ مُجْرِي الْحِسَابِ، وَ هَازِمَ الْأَحْزَابِ اهْزِمُهُمْ، وَ أَنْصِرْنَا عَلَيْهِمْ». ترجمه: «خداوندا، ای نازل کننده قرآن (کتاب‌های آسمانی) و ای برپا کننده و روز رستاخیز و ای محاسبه کننده پرونده‌ها و ای درهم کوبنده احزاب و گروه‌های (باطل و شیطانی) آنان را در هم بکوب و نابودشان ساز ما را بر علیه آنان یاری فرما. (تا شکست‌شان داده و مغلوبشان سازیم)».

«صحیح مسلم»

۱۲۹- «اللَّهُمَّ اكْفِنِيهِمْ بِمَا شِئْتَ». ترجمه: «خداوندا، خودت آنان را هرگونه و توسط هر چه که می‌خواهی کفایت‌شان کن. (تا شرشان از سر ما کوتاه شود)».

«صحیح مسلم»

۱۳۰- «اللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي حُورِهِمْ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ». ترجمه: «خداوندا، ما تنها تو را در زیر گلوهای شان قرار می‌دهیم (تا نابودشان سازی و صدا و توطئه‌های شان را خاموش سازی) و از شرارت‌ها و حلیه‌های شان به تو پناه می‌بریم.» «صحیح ابی داود»

۱۳۱- «اللَّهُمَّ أَنْتَ عَصْدِي وَأَنْتَ نَصِيرِي وَبِكَ أَقَاتِلُ». ترجمه: «خداوندا، تنها تو بازوی من هستی (یاورم هستی) و تنها تو هستی که مرا یاری رساننده هستی و بخاطر تو و برای تو و با کمک تو (با دشمنان و کفار و مشرکین) پیکار می‌کنم.» «صحیح الترمذی»

### «هرگاه مسلمانی دچار وسوسه شده»

۱۳۲- «﴿وَأَمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾» [فصلت: ۳۶]. ترجمه: «هرگاه وسوسه و حلیه‌ای از جانب شیطان به تو رسید (دچار وسوسه و دودلی و بدبینی و... شدی) به الله پناه ببر، برآستی که او بسیار شنوا (قبول کننده درخواست‌ها) و بسیار آگاه و دانا است. (از هر چه که در درون و بیرون انسان می‌گذرد آگاه و باخبر می‌باشد.» «فصلت: ۳۶»

۱۳۳- «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا أَيُّ الشَّيْطَانُ أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ مَنْ خَلَقَ كَذَا وَمَنْ خَلَقَ كَذَا حَتَّى يَقُولَ: مَنْ خَلَقَ رَبَّكَ؟ فَإِذَا بَلَغَ ذَلِكَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ، وَلَيْتَنَّهُ (وَفِي رَاوِيَةٍ فَلْيُقِلُّ) أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ». ترجمه: «رسول خدا ﷺ فرمود: شیطان به نزد هر کدام از شما می‌آید و می‌گوید: چه کسی این را خلق کرد؟! چه کسی این را این چنین خلق کرد؟! تا آنجا که می‌گوید: چه کسی پروردگارت را خلق کرد؟! هرگاه به اینجا رسید باید به خداوند پناه ببرد و این وسوسه را دفع کرده و

پایان دهد. (در روایتی دیگر آمده که باید بگوید: به خدا و رسولش ایمان آوردم. (از اعماق قلبم)).»

### «هرگاه مسلمانی عصبانی و خشمگین شود بگوید:»

۱۳۴- «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». ترجمه: «از شر و حيله‌ها و وسوسه‌های شیطان رانده شده و سنگسار شده به الله (خالق هستی) پناه می‌برم (و کمک می‌طلبم).»

### «دعای طرد کردن و دور کردن شیطان»

۱۳۵- «وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ». ترجمه: «بگو ای پروردگار من از شر وسوسه‌های شیاطین (و آن‌حالاتی را که در قلب انسان پدید می‌آوردند) به توپناه می‌برم و از اینکه بر من حضور یابند (تا وسوسه‌ام کرده یا به اعمالی شیطانی فرمانم دهند) به تو پناه می‌برم. (مرا در برابر این دشمن نامرئی و پنهانی و همیشه در کمین، حمایت کن.»

۱۳۶- «أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، مِنْ هَمَزِهِ، وَنَفْخِهِ، وَنَفْثِهِ». ترجمه: «از شر شیطان رانده شده و از شر وسوسه‌ها و دمیدن‌ها و افسون‌هایش به خداوند بسیار شنوا و آگاه پناه می‌برم (آنکسی که از دام‌ها آگاه بوده و بندگان بی‌پناهِش را رها نمی‌کند).»

## «هرگاه انجام کاری بر مسلمانی دشوار و سخت شد

بگوید:»

۱۳۷- «اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحُزْنَ إِنْ شِئْتَ سَهْلًا». ترجمه: «خداوندا هیچ کار آسانی وجود ندارد مگر آنچه را که تو آسان کرده‌ای و اگر تو بخواهی سختی‌ها و شداید را آسان می‌گردانی.»  
«ابن السنی وَصَحَّحَهُ الْآرْنَاوُوطُ وَالْأَذْكَارُ»

## «هرگاه بر مسلمانی کاری پیش آید که سبب شادمانی‌اش

شد بگوید:»

۱۳۸- «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ». ترجمه: «حمد و ثنا و ستایش خاص خداوندی است که با نعمت‌های او اعمال و کارهای صالح و شایسته با پایان می‌رسد.»  
«صحيح ابن ماجه»

## «هرگاه مسلمانی با عملی یا حالتی مواجه شد که نسبت به

آن اکراه داشت بگوید:»

۱۳۹- «الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ». ترجمه: «در هر حالتی و در هر جریان و شرایط نیز هرگونه حمد و ثنا و ستایش و تمجید خاص الله است.»  
«صحيح ابن ماجه»

### «هنگام شنیدن صدای خروس بگوید»

۱۴۰- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ». ترجمه: «خداوند، من از تو، فضل و رحمت را می‌طلبم. (این حالت دلالت بر وجود فرشتگان رحمت دارد که ما قابل رویت نمی‌باشند)».

«صحيح الكلم الطيب»

### «هنگام شنیدن صدای عَرَعَرِ الاغ بگوید»

۱۴۱- «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكُنَّ». ترجمه: «ای شیاطین از شر حضور شما به الله (خالق جهان‌یان) پناه می‌برم. (زیرا گفته شده است که الاغ و سگ در این حالت، شیاطینی را که حضور می‌یابند می‌بیند)».

«صحيح الكلم الطيب»

### «هنگام شنیدن صدای پارس سگ»

۱۴۲- «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكُنَّ». ترجمه: «از حضور شما شیاطین به الله پناه می‌برم».

«صحيح الكلم الطيب»

### «به کسی که ازدواج می‌کند گفته می‌شود»

۱۴۳- «بَارَكَ اللَّهُ لَكَ وَبَارَكَ عَلَيْكَ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ». ترجمه: «خداوند بر تو و بر وجودت برکت و خیر عطا نماید شما دو تن را به خیر و نیکی با هم جفت نموده و همراه گرداند».

«صحيح ابی داود»

۱۴۴- «عَلَى الْخَيْرِ وَالْبَرَكَهَةِ وَعَلَى خَيْرِ طَائِرٍ». ترجمه: «(این ازدواج) بر خیر و برکت و رحمت باشد و آنرا بسیار خجسته و مبارک گرداند و بر فال نیک قرار بدهد.» «صحيح البخارى»

**«مرد هرگاه خواست که در شب ازدواج (زفاف) بر**

**همسرش وارد شود پیشانی او را گرفته (دست روی**

**پیشانی اش قرار داده) و بگوید:»**

۱۴۵- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهَا وَخَيْرٍ مَا جُيِلَتْ عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا جُيِلَتْ عَلَيْهِ». ترجمه: «خداوندا، از تو خیرش (همسر) و خیر آنچه که بر آن سرشتش خلق شده است را می‌طلبم و به تو از شرش (همسر) و شر آنچه که بر آن سرشتش خلق شده پناه می‌برم.» «صحيح ابن ماجه»

**«دعای هنگام جماع و همبستر شدن با همسر»**

۱۴۶- «بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنَّبْنَا الشَّيْطَانَ، وَجَنَّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا». ترجمه: «با نام خدا (آغاز می‌کنیم و استعانت می‌خواهیم). خداوندا، شیطان را از ما دور بدار و همچنین شیطان را از آنچه که روزی ما کرده‌ای دور گردان.» «صحيح البخارى»

### «(رقی) دم‌زدن در برابر شیطان و چشم‌شور (بد)»

۱۴۷- «أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ عَيْنٍ لَامَّةٍ». ترجمه: «از شر هر شیطان که بسیار در وهم و خیال اندازنده است و از شر هر چشم شور که نظر به بد کند به کلمات قاطع و شامل و خداوند پناه می‌برم.»  
«صحیح البخاری»

### «هرگاه طوفانی برپا شود گفته شود»

۱۴۸- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيهَا وَخَيْرَ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ». ترجمه: «خداوندا، از تو خیر آن و خیر آنچه را که در آن است و خیر آنچه که را بخاطر آن فرستادیش را می‌طلبم و به تو از شر آن و شر آنچه که در آن است و شر آنچه را که بخاطر آن فرستادیش پناه می‌برم.»  
«صحیح مسلم»

### «دعای هنگام شنیدن غزش رعد»

۱۴۹- «سُبْحَانَ الَّذِي يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ». ترجمه: «بسیار پاک و منزّه است همان کسی که رعد (تندر) و فرشتگان از خوف و ترسش حمد و بسبیحش را می‌کند.»  
«صحیح الکلم الطیب»

### «دعای هنگام بارش باران»

۱۵۰- «اللَّهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا». ترجمه: «خداوندا، بارانی فراوان و ریزان و پر ثمر بر (ما) فروریز». «صحیح البخاری»

«دعای هنگام بارش زیاد باران بگونه‌ای که بیم خطر زیاد

می‌رود»

۱۵۱- «اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا. اللَّهُمَّ عَلَى الْآكَامِ وَالظَّرَابِ، وَبُطُونِ الْأُودِيَّةِ، وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ». ترجمه: «خداوندا، بر اطراف ما فروریز نه بر روی ما (به نفع ما باشد، نه با زیان و ضرر ما) خداوندا بر پشته‌ها و تپه‌ها و کوه‌ها و اعماق دره‌ها و مسیره‌های رودخانه و ریشه‌های درختان (باران را) فروریز». «صحیح البخاری»

«دعای هنگام مشاهده اهل بلا و مصیبت (مشاهده آثار

عذاب الهی بر آنان)»

۱۵۲- «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا». ترجمه: «حمد و ثنا و ستایش خاص کسی است که مرا از آنچه که تو را بدان مبتلا کرده است عافیت و سلامت بخشیده است و مرا بر بسیاری از مخلوقاتش برتری و فضیلت بخشید». «صحیح البخاری»

«آنچه که بر بیمار دم زده می‌شود»

۱۵۳- «لَا بَأْسَ ظَهُورًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ». ترجمه: «اشکالی ندارد و مهم نیست



اگر خداوند بخوهد سلامتی و پاکی و عافیت خواهد آمد. (بهبود خواهی یافت).

«صحيح البخارى»

۱۵۴ - «بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ وَعَيْنٍ

حَاسِدَةٍ بِاسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ وَاللَّهُ يَشْفِيكَ». ترجمه: «به نام و قدرت خداوند تو را از شر هر آنچه که زیان و آزار می‌رساند و از شر هر نفس و جانی و از هر چشم حسودی دم می‌زنم و به نام خدا و یاری او بر تو می‌دمم و خداوند است که تو را شفا می‌دهد.»

۱۵۵ - «أَذْهِبِ الْبَأْسَ رَبِّ النَّاسِ، وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ،

شِفَاءٌ لَا يُعَادِرُ سَقَمَاءَ». ترجمه: «ای پروردگار مردم ناراحتی و مشکلات را ببر و شفا بده و بهبودش ببخش زیرا فقط تو شفادهنده‌ای و هیچ شفاء و بهبودی بجز شفای تو نیست، شفای که حتی اندکی از بیماری را باقی نگذارد.»

«صحيح البخارى»

۱۵۶ - «أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ». ترجمه: «از الله

بلند مرتبه و بزرگ و پروردگار آن عرش با عظمت و بزرگ می‌خواهم که تو را شفا داده و بهبود بخشد.»

### «دعای هنگام چشم برهم نهادن میت»

۱۵۷ - «اللَّهُمَّ اغْفِرْ (لِفُلَانٍ) وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ، وَاخْلُفْهُ فِي عَقْبِهِ

فِي الْعَابِرِينَ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ افْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ وَتَوَزَّ لَهُ فِيهِ». ترجمه: «خداوند، (فلانی) را ببخش و از گناهان او درگذر و مقامش را در بین هدایت‌یافتگان (رره‌یابندگان) بالا ببر، و جانشین قرار بده بعد از او در آینده‌گان (باقی ماندگان)، و ای پروردگار جهانیان، ما و او را ببخشی و از گناهانمان درگذر و قبرش را گسترده و گشاده گردان و برایش آنجا را نورانی ساز.» «صحيح مسلم»

## «دعای هنگام قرار دادن میت در گور (قبر)»

۱۵۸- «بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَعَلَىٰ مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ». ترجمه: «به نام خدا و با یاری و کمک خداوند (این میت را در حالی به گور می‌نهییم) که در دین و آئین رسول خدا ﷺ می‌باشد.»  
«صحیح الترمذی»

## «دعای که به هنگام رفتن به تعزیه به صاحب عزا گفته

### می‌شود»

۱۵۹- «إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَىٰ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى فَاسْتَبْصِرْ وَلَتَحْتَسِبَ». ترجمه: «براستی که از آن خداوند است آنچه را که گرفته و برای اوست آنچه را که بخشیده و هر چیز در نزد او اجل و مدتی معین دارد بنابراین باید صبر کنی (جزع و فرع و بی‌تابی نکنی) و به سبب این صبرت و راضی بودنت و به تقدیر الهی باید امید ثواب پاداش داشته باشی.»  
«صحیح البخاری»

## «دعای هنگام به گورستان رفتن به (زیارت قبور)»

۱۶۰- «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ، نَسَأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ». ترجمه: «سلام بر شما ای اهل و ساکن این سرزمین (گورستان) از مردان و زنان مؤمن و مسلمان، ما هم اگر خداوند بخواهد به شما خواهیم پیوست و برای خودمان و شما از خداوند عاقبت و سلامتی می‌طلبیم.»  
«صحیح مسلم»

## «دعاهای ثابت شده و ماثور از پیامبر اکرم ﷺ در حالات

### «مختلف»

۱۶۱- «اللَّهُمَّ أَحْبِبْنِي مِسْكِينًا وَأَمْتِنِي مِسْكِينًا وَاحْشُرْنِي فِي زُمْرَةِ

المَسَاكِينِ». ترجمه: «خداوندا، مرا زنده گردان، مرا زنده گردان در حالیکه مسکینم و مرا بمیران در حالیکه مسکینم و مرا با گروه مسکینان محشور گردان. (کسانی که فروتن و متواضع بوده و توجهی به ظواهر و امکانات دنیوی ندارند». «السلسلة الصحيحة»

۱۶۲- «اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَتِي وَأَمِنْ رَوْعَتِي وَأَقْضْ عَنِّي دَيْنِي». ترجمه:

«خداوندا، عورتم را بپوشان (هر امر یا کار با عضو و اندامی که انسان، از دیده شدن آن شرم کرده و خجالت بکشد) و ترس و وحشتم را به اطمینان و امنیت تبدیل کن و قرض‌ها و بدهی‌ها را بپرداز».

۱۶۳- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَوَسِّعْ لِي فِي دَارِي، وَبَارِكْ لِي فِيمَا رَزَقْتَنِي».

ترجمه: «خداوندا گناهانم را ببخشای و بپوشان و خانه‌ام را گسترده ساز و وسیله آسایش و آرامش گردان و در روزیم خیر و برکت عطا فرما. (آن فزونی و برکتی که سبب تقرّب بیشتر به خدا شده و از معصیت و نافرمانی انسان را باز می‌دارد)».

«صحيح الجامع»

۱۶۴- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَمِنْ سَيِّئِ

الْأَسْقَامِ». ترجمه: «خداوندا، از مبتلا شدن به بیماری بیسی (لکه‌های سفید روی بدن که برص و جرب نیز گفته می‌شود) و دیوانگی و جذام (خوره) و بیماری‌های ناعلاج و واگیر و بد به تو پناه می‌برم».

۱۶۵- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ العَدُوِّ وَشَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ».

ترجمه: «خداوندا، از کثرت بدهکاری و قرض‌ها و فشار آنها و غلبه و چیره‌گی

دشمن و شادمانی‌اش بخاطر خواری و ذلت‌م (ذلت مسلمانان) به تو پناه می‌برم و استعانت می‌طلبم (از زبان درازی و ناسزای دشمن)». «السلسلة الصحيحة»

۱۶۶- «اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ». ترجمه: «خداوندا، به ما در دنیا و آخرت حسنه (آنچه که سبب رشد و سعادت و ترقی انسان می‌شود یعنی پیروی و اطاعتی خالصانه از قرآن و سنت پیامبر ﷺ در دنیا و خشنودی خداوند در آخرت) عطا فرما و ما را از عذاب آتش دوزخ حفظ بفرما». «صحیح البخاری»

۱۶۷- «اللَّهُمَّ كَمَا حَسَنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خُلُقِي». ترجمه: «خداوندا، همانگونه که خلقتم را زیبا و نیکو گردانیدی، اخلاق و رفتارهایم را نیز زیبا و نیکو بگردان (آمین)».

«ارواة الغلیل»

۱۶۸- «اللَّهُمَّ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشَ الآخِرَةِ»<sup>۱</sup>. ترجمه: «خداوندا، زندگی بجز زندگی و حیات آخرت نیست، (پس با ما چنان کن از زندگی با سعادت و ... آخرت محروم نشویم)».

۱۶۹- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَلِمْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْلَمْ». ترجمه: «خداوندا، از شر و فتنه‌ها و آزمایشات آنچه که می‌دانم و از شر و خطرات و بلاها و آزمایشات آنچه که نمی‌دانم به تو پناه می‌برم». «صحیح مسلم»

۱۷۰- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ، فَإِنَّهُ لَا يَمْلِكُهَا إِلَّا أَنْتَ». ترجمه: «خداوندا، از فضل و رحمت تو کمک می‌طلبم، و استعانت دارم، زیرا کس دیگری جز تو صاحب و مالک آنها نمی‌باشد». «السلسلة الصحيحة»

۱۷۱- «اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَرَبَّ إِسْرَافِيلَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ حَرِّ النَّارِ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ». ترجمه: «خداوندا، ای پروردگار و مالک جبرئیل و میکائیل و ای پروردگار اسرافیل از حرارت و گداختگی آتش دوزخ و عذاب (دردناک) قبر به تو پناه می‌برم. (تا مرا از آنها در حفظ و امان قرار دهی)». «السلسلة الصحيحة»

۱۷۲- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ». ترجمه: «خداوندا، از عذاب دردناک قبر به تو پناه می‌برم، و از عذاب سوزان و گداخته آتش دوزخ به تو پناه می‌برم و از فتنه‌ها و شرارت‌های مردگان و زندگان به تو پناه می‌برم و از فتنه (فراگیر و فریبنده) مسیح دجال (مسیح دروغین) به تو پناه می‌برم.» «صحیح البخاری»

۱۷۳- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ يَوْمِ السُّوءِ، وَمِنْ لَيْلَةِ السُّوءِ، وَمِنْ سَاعَةِ السُّوءِ، وَمِنْ صَاحِبِ السُّوءِ، وَمِنْ جَارِ السُّوءِ فِي دَارِ الْمُقَامَةِ». ترجمه: «خداوندا، از روز بد و پر فتنه و از شب بد و پر آشوب و از ساعت بد و از دوست و همراه بد (یا همسر بد) و از همسایه بد و فتنه‌انگیز در خانه اقامت (زندگی دنیا) به تو پناه می‌برم (تا مرا از شر آنها حفظ گردانی)». «السلسلة الصحيحة»

۱۷۴- «اللَّهُمَّ لَكَ أَسَلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أُنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُضِلَّنِي وَأَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَالْحَيُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ». ترجمه: «خداوندا، تسلیم محض تو شدم (مسلمانی راستین گردیدم) و به تو از اعماق وجودم ایمان آوردم و فقط بر تو توکل کرده و تکیه دادم و فقط به تو امید و انابت داشتم و تنها بخاطر تو (با مشرکان و کفار و نامردمان و طاغوت‌ها) دشمنی و خصومت کردم. خداوندا، به عزتت که هیچ معبودی و... جز تو وجود ندارد پناه می‌برم از اینکه مبادا مراگمراه

و منحرف سازی و تو همان همیشه زنده و جاودانی هستی که هرگز نمی میرد در حالیکه جنیان و انسان ها همه می میرند و نابود می شوند». «صحیح مسلم»

۱۷۵ - «اللَّهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ أُمَّرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْفُقْ عَلَيْهِ وَمَنْ وَلِيَ مِنْ أُمَّرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَارْفُقْ بِهِمْ فَارْفُقْ بِهِ». ترجمه: «خداوندا، هر کسی از امور امت من (امت پیامبر ﷺ) کاری را بهعهده گرفت و بر آنان سخت گرفت (و ظلم کرد) تو نیز بر او سخت گیر (و رهاش نکن) و هر کسی را که از امور امت من کاری را بهعهده گرفت و با آنان به لطف و محبت رفتار کرد تو نیز با او به لطف و محبت رفتار کن». «صحیح مسلم»

۱۷۶ - «اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرِيلَ وَ مِيكَائيلَ، وَ رَبَّ إِسْرَافيلَ، وَ رَبَّ مُحَمَّدٍ، نَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ». ترجمه: «خداوندا، ای پروردگار و مالک و صاحب اختیار جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و محمد ﷺ از آتش سوزان و گداخته دوزخ (که مغز استخوان ها و عمق وجود انسان را شعله ور ساخته و می سوزاند) به تو پناه می برم». «السلسلة الصحيحة»

۱۷۷ - «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَصَلْعِ الدِّينِ وَعَلَبَةِ الرَّجَالِ». ترجمه: «خداوندا، من از هر غم اندوه و ناتوانی و کسالت و تنبلی و خسیسی و بخل و ترس و سنگینی و کثرت بدهی و چیره گی و تسلط (به ناحق و به زور) مردان، تنها به تو پناه می برم (و فقط از تو برای دفع آن کمک می طلبم)». «تخریج الحلال و الحرام»

۱۷۸ - «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَ تَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَ فُجَاةِ نِقْمَتِكَ وَ جَمِيعِ سَخَطِكَ». ترجمه: «خداوندا، همانا من، از چرخش نعمت (از من) و روی گردان شدنش و دگرگونی و جابجایی عافیت تو و سلامتیت (از من) و عقوبت ناگهانیت (به من) و تمام آنچه که سبب خشمت می شود به تو پناه می برم».

«صحیح مسلم»

۱۷۹- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي وَمِنْ شَرِّ بَصَرِي وَمِنْ شَرِّ لِسَانِي وَمِنْ شَرِّ قَلْبِي وَمِنْ شَرِّ مَنِيِّ». ترجمه: «خداوندا، همانا من از شرارت‌ها و خطرات قوه شنوائیم و شرارت‌های قوه بینایی‌ام و شرارت‌های زبانم و شرارت‌های قلبم و شرارت‌های منیم (قوه شهوانی و جنسی) به تو پناه می‌برم. (که مبدا این حواس مرا بلغزاند و غرق در گناه گرداند)».

۱۸۰- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَدُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَوْلِ الْأَرْبَعِ». ترجمه: «خداوندا، (ای اجابت کننده دعاها) از آن قلبی که در برابرت خشوع نمی‌کند و ترس و هیبت و محبت تو در آن جای نمی‌گیرد و از آن دعا و حاجتی که پذیرفته نمی‌شود (تو نمی‌پذیری و قبول نمی‌کنی) و از آن نفس و شهوتی که سیر نمی‌گردد و طغیان می‌کند و از آن علمی که بهره‌ای نمی‌رساند و انسان را از جهالت و شرک و بت‌پرستی و... نمی‌رهاند به تو پناه می‌برم. (تا مرا از آنها رها ساخته و نجات دهی)».

۱۸۱- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ وَالْأَعْمَالِ وَالْأَهْوَاءِ وَالْإِدْوَاءِ». ترجمه: «خداوندا همانا از اخلاق و رفتارهای بد و زشت و ناپسند و خلاف شریعت و آرزوها و خیالات پست و داروهای منکر و حرام به تو پناه می‌برم تا مرا از آنها نجات بخشی».

۱۸۲- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ، فَإِنَّهُ لَا يَمْلِكُهَا إِلَّا أَنْتَ». ترجمه: «خداوندا، از فضل و رحمت تو کمک طلبیده و استعانت دارم زیرا کسی دیگر جز تو صاحب و مالک آنها نمی‌باشد».

۱۸۳- «اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاعْفُرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ». ترجمه: «خداوندا، من بر خود ستمی فراوان و بی‌حد و جز این نیست که کسی غیر از شما

نمی‌تواند گناهان را بخشیده و از بین ببرد، بنابراین (خواهشمندم و تمنا دارم) که گناهانم را ببخشی آن هم بخشش و مغفرتی که از جانب خودت می‌باشد (که بی اندازه و فراوان و بی‌منت و... می‌باشد) و بر من رحم کن زیرا تو تنها کسی هستی که بسیار بخشنده و مهربان است.»

۱۸۴- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ، وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ، وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَسْرَفْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ». ترجمه: «خداوندا، هر آن گناه و اشتباهی که تاکنون انجام داده‌ام و هر آنچه را که هنوز مرتکب نشده‌ام و هر آنچه را پنهان و مخفی داشته‌ام و هر آنچه را که آشکار کرده‌ام و هر آنچه را که در موردش زیاده‌روی و اسراف کرده‌ام و هر آن عمل و گناهی را که شما از من بدان آگاه‌ترید (همه را با هم) بر من ببخشای و مرا مورد مغفرت و رحمت قرار بده، تو تنها در ابتدا بوده‌ای و در آخر هم فقط تو خواهی بود، و هیچ معبودی و معشوقی و حاکمی و شاعری و فریادری و اجابت کننده‌ای و حمایت کننده‌ای و... جز تو نیست.»

۱۸۵- «اللَّهُمَّ احْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ قَائِمًا، وَاحْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ قَاعِدًا، وَاحْفَظْنِي بِالْإِسْلَامِ رَاقِدًا، وَلَا تُشِمِّتْ بِي عَدُوًّا وَلَا حَاسِدًا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ خَزَائِنُهُ بِيَدِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ كُلِّ شَرٍّ خَزَائِنُهُ بِيَدِكَ». ترجمه: «خداوندا، مرا با اسلام حفظ گردان در حالیکه ایستاده‌ام مرا با اسلام محافظت فرما در حالیکه نشسته‌ام و مرا با اسلام محافظت گردان در حالیکه خوابیده‌ام خداوند نه دشمن و نه حسودی را با خواری و ذلت و شکست من شادمان نگردان (تا موجب سرزنش من نگردد). خداوندا، از تو هر خیری و خوبی را که گنجینه‌هایش در دستت می‌باشد می‌طلبم و به تو از هر شری که خزائن و منابع آن در اختیار می‌باشد پناه می‌برم.»

«السلسلة الصحيحة»



۱۸۶- «اللَّهُمَّ اقسِمَ لَنَا مِنْ خَشِيَّتِكَ مَا تَحُولُ بِهِ بَيْنَنَا وَمَعَاصِيكَ، وَمِنْ طَاعَتِكَ مَا تُبَلِّغُنَا بِهِ جَنَّتِكَ، وَمِنْ اليَقِينِ مَا تُهَوِّنُ عَلَيْنَا مَصَائِبَ الدُّنْيَا، اللَّهُمَّ مَتَّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا، وَأَبْصَارِنَا، وَقُوَّتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا، وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا، وَاجْعَلْ ثَأْرَنَا عَلَى مَنْ ظَلَمَنَا، وَانصُرْنَا عَلَى مَنْ عَادَانَا، وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا، وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّنَا، وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا، وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا». ترجمه: «خداوندا، از خشیت و خوف خودت (ترس همراه امید و محبت) همان اندازه به ما عطا فرما که بین ما و گناهانمان فاصله بیندازد از طاعت و فرمانبرداریت چنان قسمت ماگردان تا ما را به بهشتت (جنت) برسانی، و از یقین و ایمان چنان روزیمان کن تا مصیبت‌ها و بلاهای دنیا را بر ما آسان گرداند. خداوندا ما را تا زمانی که از نعمت زندگی بهره‌مند می‌سازی از شنوایی و بینایی و نیرو و توان بهره‌مند ساز، و برای ما وارث قرار ده و ما را بی وارث مگردان و انتقام و قیام ما را بر علیه آنان که بر ما ظلم کردند مقدر ساز و ما را بر علیه آنانی که با ما دشمنی کردند یاری فرما و مصیبت و بلاهای ما را در دین ما قرار مده و دنیا را اوج اراده و توجه ما و نهایت علم ما قرار مده، و آن کسانی را که بر ما رحم و عطوفت ندارند بر ما مسلط نگردان.»

الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

پایان ترجمه: ۱۳۷۶/۳/۸ ه.ش

## در وادی ناتوانی

لازم به یادآوری است که ترجمه‌های ارایه شده از احادیث مبارک رسول اکرم ﷺ در این کتابچه نه کامل و نه شامل و نه گویا و نه دقیق مطابق با روش‌های ترجمه از زبان عربی و متون دینی است! بلکه تنها نوعی احساس و شناختی مختصر با بیانی غیر فصیح از آن می‌باشد که بر ذهن مترجم گذشته است. که امید است روزی برسد اندیشمندان و صاحب نظران و دانشمندانی در راستای ترجمه متون اسلامی گام‌هایی سنجیده برداشته تا ناتوانانی همچون این بنده و ضعیف، پای خود را از این وادی حساس برکشند. (آمین)

ضمناً شایسته آن بود در جملاتی که لفظ الله آمده است، بدلیل آنکه نمی‌توان کلمه‌ای مشابه آن در فارسی یافت به همان صورت نقل شود که به دلیل همان احساس فردی در انگیزه نگارش و به جهت سهولت از کلمات مشابه در فارسی استفاده شده است هر چند امید ما آن است خوانندگان در دعاهایشان از همان الفاظ عربی بهره جویند.

با تمنای دعای خیر و تشکر و قدردانی از تمام کسانی که در این راه مرا یاری رسانده‌ام بویژه مولانا نذیر احمد سلامی که تصحیح و بازنگری متن‌ها و ترجمه این دعاها را بر عهده داشته‌اند.

زاهدان - مترجم. ۱۳۷۷ هـ ش